

HÖGSKOLAN VÄST

Institutionen för individ och samhälle

”Inte ett offentligt världsproblem” – en kvalitativ studie om ungdomars attityder till våld i ungas parrelationer

- “Not an official world problem” - a qualitative study on adolescents’ attitudes towards violence in young people’s intimate relationships

Madeleine Lönnqvist och Emira Svendsén

Examensarbete i socialt arbete och socialpedagogik 15 Hp
Socialpedagogiska programmet, 2018
Institutionen för individ och samhälle
Vårterminen 2021

Examinator: Jonas Hallberg

Titel: ”Inte ett offentligt världsproblem” – en kvalitativ studie om ungdomars attityder till våld i unga parrelationer

Engelsk titel: ”Not an official world problem” – a qualitative study on adolescents’ attitudes towards violence in young people’s intimate relationships

Sidantal: 52

Författare: Madeleine Lönnqvist och Emira Svendsén

Datum: Juni 2021

Sammanfattning

Studiens syfte var att undersöka ungdomars attityder till olika former av våld i nära relationer bland unga och hur ungdomar anser att våldet kan förebyggas. Vidare var syftet att undersöka ungdomars attityder till att söka hjälp om man blir utsatt, respektive utövar våld i nära relation, samt vilka olika faktorer som kan försvåra att söka hjälp. Studien genomfördes med en kvalitativ ansats. Data samlades in genom tre fokusgruppsintervjuer, totalt deltog 5 tjejer och 6 killar mellan 16 - 18 år. Tematisk analys användes för att analysera intervjuerna. Det empiriska materialet bearbetades vidare med stöd av teorierna utvecklingsekologi och våldets normaliseringsprocess samt begreppen stigma och normer, empirin relaterades även till tidigare forskning. Studiens resultat visar på att ungdomarna är medvetna om olika typer av våld och att de anser att alla typer av våld är lika allvarliga. De uttrycker även att våld har normaliserats bland ungdomar, genom memes och skämt på sociala medier. Olika typer av digitalt våld är det våld som nämns som mest förekommande bland unga. Studiens resultat visar även på att brist på kunskap om våld i nära relationer bland unga kan vara en orsak till att våld uppstår och även till att unga inte söker hjälp. Som förebyggande arbete visar resultatet på att undervisning om nära relationer med fokus på ungdomars relationer och vad som är våld efterfrågas bland unga. Resultatet visar även på att ungdomar föredrar att gå till vänner för stöd, men av rädsla för att bli dömd av omgivningen kan det vara ett alternativ att gå till en professionell med tystnadsplikt. Vidare framkom skam och brist på information om var man kan vända sig som anledningar till att inte söka hjälp. Genomgående visar studiens resultat att ungdomar behöver mer kunskap kring våld i nära ungdomsrelationer, både som en förebyggande åtgärd men också för att underlätta hjälpsökande. Denna studie bidrar med ytterligare kunskap kring hur ungdomar ser på våld i nära relationer och vilka hinder som ungdomar ser i hjälpsökande samt vad de anser är viktigt när det kommer till förebyggande arbete.

Nyckelord: våld i nära relationer, ungdomar, attityder, förebyggande, hjälpsökande

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till våra fokusgruppdeltagare för er medverkan i studien. Utan er hade studien inte blivit av. Vidare vill vi tacka vår handledare Bo Helsing för dina goda råd och uppmuntran under denna process. Slutligen vill vi tacka våra nära och kära för ert stöd under denna intensiva och lärorika period.

Innehållsförteckning

Bakgrund	1
Syfte och frågeställningar	2
Begreppsdefinitioner:	3
Tidigare forskning	3
Våld i ungas nära relationer - en översikt	4
Ungdomars attityder till våld i nära relationer	4
Våldets påverkan på hälsa	6
Ungdomars attityder till att söka hjälp och stöd	7
Samhällets syn och professionellas hantering av våld i nära relationer bland unga	8
Insatser och förebyggande arbete	9
Teoretiska utgångspunkter	10
Utvecklingsekologisk teori	11
Normer, våldets normaliseringsprocess och stigma	13
Metod	15
Vetenskapsteoretisk utgångspunkt	15
Förförståelse	15
Urval	16
Val av ansats och datainsamlingsmetod	16
Genomförande av fokusgruppsintervjuer	18
Bearbetning och analys	19
Etiska överväganden	20
Reliabilitet & validitet	22
Generaliserbarhet	23
Litteratursökning	23
Resultat och analys	24
Attityder till våld	24
Orsaker till våld	27
Hjälpsökande	31
Att förebygga våld	44

Sammanfattning av ungdomars attityder till våld i nära relationer.....	47
Diskussion	48
Implikationer för socialt arbete och socialpedagogik	50
Vidare forskning	50
Begränsningar och avgränsningar	51
Litteraturförteckning	53
Bilagor	
Bilaga 1 – Informationsbrev	
Bilaga 2 – Intervjuguide	

Inledning

Våld i nära relationer är ett utbredd samhällsproblem både i Sverige och internationellt (WHO, 2021). Under tiden som denna studie genomfördes blev våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor extra uppmärksammat i massmedia i och med flera tragiska mord på kvinnor under bara några veckor våren 2021. Detta har lett fram till en stor debatt i både nyheter och politiken om hur mäns våld mot kvinnor ska förebyggas och förhindras. Även i denna debatt är det dock främst vuxnas relationer som hamnar i centrum och hittills är det lite som nämnts om våld i nära relationer mellan ungdomar. Forskning visar att våld i nära ungdomsrelationer är understuderat och att det finns kunskapsluckor då fokus ofta ligger på vuxna personer (McCarry, 2010). Det efterfrågas mer studier kring hur ungdomar själva ser på våld i nära relationer och på kärleksrelationer generellt, för att få en djupare förståelse och därmed hitta rätt insatser för att kunna förebygga och åtgärda problemet (McCarry, 2010). Korkmaz & Överlien (2020) menar att det är av stor vikt att inkludera ungdomar i forskning som berör dem. Det är särskilt viktigt då unga uppfattas som en grupp där förändringar i attityder och normer är föränderliga.

Bakgrund

”Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Män, kvinnor, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.” – Regeringens 6:e jämställdhetspolitiska mål (2017)

När det gäller våld i nära relationer så har det både internationellt och nationellt rubricerats som ett folkhälsoproblem och rubriceras ofta som ett könat våld, det vill säga mäns våld mot kvinnor. Sedan 2014 är dock socialtjänstförordningen (SOSFS 2014:4) könsneutral och ämnar till att synliggöra våld av kvinnor mot män och våld i samkönade relationer. Dock har begreppet stundtals kritiserats för att osynliggöra det strukturella våldet som män utövar mot kvinnor (Moser Hällen & Sinisalo, 2018). Vidare uttrycker FN:s barnkonventions 19e artikel att: *“varje barn har rätt att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld, övergrepp, vanvård eller utnyttjande av föräldrar eller annan som har hand om barnet”*. Detta fokus på att skydda barn, vilket även inkluderar minderåriga tonåringar, från specifikt vårdnadshavare visar på att ungdomars utsatthet från jämnåriga i intima relationer inte har något större fokus i den allmänna diskussionen. Ungdomar är i många fall i juridisk mening barn men de har även relationer som på många sätt liknar vuxna intima relationer. Även våldet i nära ungdomsrelationer liknar till stor del våldet i vuxnas relationer, dock tenderar ungdomar att ha svårt att relatera till diskussionen kring våldet i vuxnas nära relationer då offret ofta beskrivs som en vuxen kvinna i en stabil relation och våldsutövaren ofta beskrivs som en vuxen man, inte en tonåring (Gottzén & Korkmaz, 2013).

När det kommer till ungdomars utsatthet har även skolan en skyldighet att anmäla om de misstänker att ungdomen blir utsatt för brott. En del ungdomar menar dock att det finns en oförstående attityd gentemot ungdomar som blir utsatta för våld av en annan ungdom, speciellt om våldet sker digitalt vilket gör att våldet kan missas eller förminsкас. Detta leder även till att skolungdomar ofta inte går till vuxna (Hellevik *m.fl.*, 2015).

Forskning visar att våld i ungdomars parrelationer påverkar ungdomars välbefinnande negativt och ger känslor av rädsla, ilska och skada och kan även ge negativa konsekvenser för framtida välbefinnande och möjligheter (Sears, Byers, Whelan & Saint-Pierre, 2006). Brottsförebyggande rådet nämner i sin kortanalys (2018) även andra konsekvenser för de som utsätts för våld, exempelvis självmordstankar, depression, alkohol- och narkotikamissbruk samt fysisk ohälsa. Tidigare forskning visar även på att normativa könsroller är en betydande riskfaktor för att våld i nära relationer uppstår och att det finns en signifikant skillnad på hur våldet uppfattas och accepteras bland tjejer respektive killar (Sears *m.fl.*, 2006). Det finns även skillnad i hur tjejer respektive killar som blivit utsatta för våld i nära relationer bemöts av socialarbetare (Tagesson & Gallo, 2021). Studier visar att var femte ungdom mellan 16 - 24 år har varit utsatt för någon form av våld av en partner i en kärleksrelation, vanligast är det att tjejer är de som blir utsatta (BRÅ, 2018).

Med denna bakgrund är våld i ungas parrelationer viktigt och relevant att studera inom socialt arbete och socialpedagogik. I socialpedagogiken är en av grundtankarna att inkludera människor i samhällsgemenskapen (Madsen, 2006) och när en person blir utsatt eller utövar våld i nära relation riskerar dessa att stigmatiseras och bli avvikande från normen, vilket i sin tur kan leda till en känsla av uteslutning från övriga samhället. Sociala problem anses ofta vara strukturella och vad som ses som ett socialt problem har att göra med samhällskontexten (Meeuwisse & Swärd, 2013). Våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor är ett utbrett och uppmärksammat socialt problem i samhället idag (Hydén, 2013). Nygren (2013) menar att maktförhållandet mellan könen är en anledning till att våld i nära relationer uppstår. Vidare menar studier (Gomez, Speizer & Moracco, 2011; Maquibar, Vives-Cases, Hurtig & Goicolea, 2017) att ojämställdhet mellan könen ökar risken för våld i nära relationer. Korkmaz & Överlien (2020) pekar även på att unga tjejers bristande erfarenhet av relationer och sexuella relationer gör att de ofta inte är säkra på att våld faktiskt är våld och istället beskriver det som en del av att vara i ett förhållande. Med tanke på att våldet ofta börjar innan vuxen ålder vill vi ta reda på hur ungdomar ser på våld i nära relationer. Genom tidiga insatser och ökad förståelse kring ungdomars attityder kring våld i nära relationer tror vi att man kan fånga upp och förebygga detta.

Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att undersöka ungdomars attityder till olika former av våld i nära relationer bland unga och hur ungdomar anser att våldet kan förebyggas. Vidare är syftet att undersöka ungdomars attityder till att söka hjälp om man blir utsatt, respektive utövar våld i nära relation. För att avgränsa vårt syfte har vi valt följande frågeställningar:

- Hur definierar ungdomar olika former av våld?
- Vilka orsaker ser ungdomar till att våld i nära relationer uppstår?
- Vad är ungdomars attityder till vad som försvårar gällande att söka hjälp om man blir utsatt, respektive utövar våld i nära relation?
- Vad anser unga är viktigt för att förebygga våld i nära relationer bland unga?

Begreppsdefinitioner:

Parrelationer:

Med nära relationer syftar vi i denna studie främst på parrelationer. Med begreppet parrelationer inkluderar vi även tillfälliga intima relationer. Det kan vara både kärleksrelationer och relationer av endast sexuell karaktär samt relationer med olika nivåer av intimitet och varaktighet. Vi har även inkluderat amerikansk forskning som benämner våldet mellan unga i nära relationer som "teen dating violence" vilket en del studier definierar som att vara involverad i en romantisk relation (Taquette, Moraes, Borges & Furtado, 2020).

Våld i nära relation:

När vi talar om våld så utgår vi främst från Socialstyrelsens (2019) definition av våld i nära relationer som menar att våld kan vara psykisk, fysisk och/eller sexuell men det kan också handla om social utsatthet och materiell/ekonomisk utsatthet. Psykiskt våld handlar exempelvis om förolämpningar och/eller hot, fysiskt våld handlar bland annat om slag, knuffar och sparkar och sexuellt våld handlar om exempelvis våldtäkt, tvång till sexuella handlingar eller sexuella handlingar som en inte vågar säga nej till. Ungarelationer.se definierar även en annan typ av våld som är vanlig bland ungdomar nämligen digitalt våld. Digitalt våld inkluderar exempelvis övervakning via mobilen, delning av privata bilder online samt trakasserier via sociala medier.

Ungdomar:

Vad som menas med begreppet ungdomar beror på vem det är som definierar. I Brottsförebyggande rådets studie (2018) angående våld i nära ungdomsrelationer definieras en ungdom som en person mellan 16 - 24 år. Tidigare forskning inom våld i nära relationer bland ungdomar inkluderar ofta personer mellan 13 - 24 års ålder i definitionen för ungdom och engelska benämningen "adolescents" och "youths". Vi utgår från denna tolkning av begreppet men fokus i denna studie ligger på personer i gymnasieålder då våra informanter är mellan 16 - 18 år gamla.

Attityder:

Egidius (2005) menar att attityd innefattar tre komponenter; den kognitiva - vad vi vet om en sak, den affektiva - vad vi känner om saken och den handlingsinriktade - hur vi faktiskt agerar gentemot saken. Det är med denna breda definition som vi syftar på i denna studie när vi undersöker ungdomars attityder. Med attityder menar vi förhållningssätt eller inställning till ett fenomen, i detta fall våld i ungdomars nära relationer.

Tidigare forskning

I följande kapitel redogör vi för relevant forskning i förhållande till vårt syfte och våra frågeställningar. Den tidigare forskning som vi har valt ut är ämnade att skapa en överblick och fördjupning i hur forskningen ser ut inom området just nu. För att få en översikt av hur vanligt våld är i ungdomars nära relationer samt vilka konsekvenser som våld i nära relationer har så

har vi valt en översikt av utsattheten bland ungdomar samt våldets påverkan på hälsa. Vi har även valt att ta med forskning kring ungdomars attityder till våld i nära relationer, både generellt om våldet men också deras attityder till att söka hjälp, då detta är av särskild vikt för vårt syfte. Vidare har vi också valt att ta med forskning kring samhällets syn på våldet samt insatser och förebyggande arbete som även detta är av särskild vikt för vårt syfte.

Våld i ungas nära relationer - en översikt

Flera studier pekar ut unga tjejer som den mest utsatta gruppen för våld i nära relationer (Gottzén & Korkmaz, 2013; Fellmeth, Heffernan, Nurse, Habibula & Sethi, 2015; Gomez *m.fl.*, 2011; Chung, 2005; Överlien, 2018). Det finns olika typer av våld; psykiskt, fysiskt och sexuellt (Socialstyrelsen, 2019). Mellan ungdomar utövas en stor del av det psykiska våldet digitalt genom sociala medier och mobilen. Ofta utsätts en person även för olika typer av våld, inte bara en typ (Överlien, 2018). I en norsk enkätstudie av Hellevik & Överlien (2016) med 550 ungdomar med en medianålder på 15,2 år uppgav 42 % av informanterna i deras studie att de har blivit utsatta för någon typ av våld inom relationer där digitalt våld (29 %) var vanligast, sedan psykiskt våld (25 %), sexuellt våld (18,8 %) och fysiskt våld (12,8 %). I Sverige uppgav 18 % i åldern 16 - 24 år att de blivit utsatta för våld i nära relation (BRÅ, 2018). Utsattheten skiljer dock mellan tjejer och killar; 14 % av killarna och 23 % av tjejerna i studien menade att de blivit utsatta för någon form av våld av en partner eller tidigare partner (BRÅ, 2018).

Internationella studier visar på liknande siffror av utsattheten bland unga tjejer; mellan 20 % till 50 % i USA (Martin, Houston, Mmari & Decker, 2012; Barter, 2009), 22 % i Australien (Chung, 2005) och 32 % i Brasilien (Gomez *m.fl.*, 2011). När det gäller unga killar pekar olika internationella studier på att runt 5 - 18 % har blivit utsatta för någon typ av våld i nära relation av en partner (Martin *m.fl.*, 2011; Överlien, 2018; Barter, 2009).

Sammanfattningsvis visar forskningen i området på att våld i nära relationer ett omfattande problem bland ungdomar och unga tjejer är den grupp som är mest utsatt. Internationellt liknar siffrorna för utsatthet varandra, även om det skiljer sig en del mellan olika studier beroende på hur de har genomförts och vad som tolkas som våld (Hellevik *m.fl.*, 2015).

Ungdomars attityder till våld i nära relationer

Vanliga uppfattningar som ungdomar har kring vad våld är och vilka former av våld som finns är bland annat fysiskt våld i form av slag, knuffar och sparkar, psykiskt våld i form av hot, kontroll, svartsjuka och att bli kallad för fula ord samt sexuellt våld i form av tvång till sexuella handlingar. Dessa uppfattningar nämns av bland annat Sears *m.fl.* (2006) i deras kvalitativa fokusgruppstudie med totalt 16 grupper samt Chung (2005) i sin kvalitativa intervjustudie med 40 deltagare. I en norsk kvalitativ intervjustudie som bygger på intervjuer med 3 tjejer som blivit utsatta för våld i nära relation av Överlien (2018) framkommer att en stor del av det psykiska våldet utförs digitalt via sociala medier och mobiltelefon. Våldet som sker digitalt kan handla om att övervaka genom att skicka sms och ringa upprepade gånger samt att se var en person befinner sig via appar. Det kan också handla om att sprida privata bilder, utöva

utpressning, kränka och trakassera genom att exempelvis kommentera bilder. Det digitala våldet sker ofta i det dolda (Överlien, 2018). Forskning visar också på att ungdomar uppfattar vissa typer av kränkande beteenden som mer eller mindre acceptabla och mer eller mindre allvarliga beroende på sammanhanget. Exempel på när våldet anses mer acceptabelt är om det sker på skämt, om man inte har för avsikt att skada eller om den ena partnern varit otrogen (Bowen *m.fl.*, 2013; Sears *m.fl.*, 2006).

I en fokusgruppstudie med 86 deltagare mellan 12–17 år av Bowen *m.fl.* (2013) framkommer en tydlig ojämlikhet kring hur våldet uppfattas beroende på om det är en kille eller tjej som utövar våldet samt en tydlig skillnad i hur killar respektive tjejer ser på våld. Det anses generellt inte lika allvarligt om en tjej använder våld då det inte anses skada lika mycket (Bowen *m.fl.*, 2013). Noonan & Charles (2009) genomförde en fokusgruppstudie på 12 grupper med deltagare mellan 11–14 år som fann att om en tjej använder våld mot sin pojkvän så är attityden att han antagligen “förtjänar det” då tjejer inte bara “hoppas på” någon och utövar våld utan anledning. Chung (2005) beskriver att det finns en förvirring bland ungdomar när det gäller var gränsen går mellan att någon är kontrollerande och när de bara visar att de bryr sig, kontroll anses bland vissa ungdomar vara ett sätt att visa kärlek. Även Taquette *m.fl.* (2020) brasilianska fokusgruppstudie med 72 killar och 80 tjejer som deltagare fann att tjejer inte alltid ser kontroll som en typ av våld, att de till och med känner sig älskade när deras pojkvän förbjuder dem att göra något eller att klä sig på ett visst sätt. Det framkommer tydligt i forskning att normativa könsroller har en stor betydelse i ungdomars attityder till våld. Tjejer förväntas vara mer passiva och undergivna medan killar förväntas vara mer aggressiva och kontrollerande. Inom killars kompisgrupper anses våld också vara mer maskulint (Noonan & Charles, 2009).

Även om både tjejer och killar verkar vara överens om att våldets allvarlighetsgrad är beroende på sammanhanget så definierar killar våldet efter dess avsikt och tjejer definierar våldet genom dess inverkan. Det framkommer också att tjejer använder mer psykiskt våld medan killar använder mer fysiskt våld (Sears *m.fl.*, 2006).

Bowen *m.fl.* (2013) fann i sin studie att ungdomars uppfattning och kunskap kring våld påverkas av medier, exempelvis TV program, och att deras uppfattningar är stereotypiska vad gäller kön, att det är vanligast att män är de som utövar våld och att kvinnor är offer. Taquette *m.fl.* (2020) kom fram till att killar tenderar att prata om våld ur ett utövarperspektiv då killar tenderar att se sig själva som “ägare” av sin partner och som den som ska ha kontroll, medan tjejer tenderar att prata om våld ur ett offerperspektiv, oavsett om de utsatt eller blivit utsatta själva. Gottzén & Korkmaz (2013) har i en litteraturstudie analyserat intervjuer med 5 killar som utövat våld mot en partner samt 5 tjejer som blivit utsatta för våld av en partner. I studien visar de på att killar många gånger erkänner våldet och förstår att utövande av våld är fel men de är samtidigt noga med att förklara varför våldet har uppstått och lägger ofta ansvaret på tjejens beteende och menar på att tjejen har provocerat fram våldet. De beskriver vidare att tjejer tenderar att skylla våldet på killen men anklagar samtidigt sig själva för att ha provocerat killen till att utöva våld på grund av något de har gjort fel. Sears *m.fl.* (2006) visar på att ungdomar tydligt har påpekat att våld i nära relationer bland unga är ett problem för de unga.

Sammanfattningsvis visar forskning att våldets allvarlighetsgrad enligt ungdomar beror på sammanhanget, att det kan finnas sammanhang där utövande av våld är mer accepterat och mindre allvarligt än andra sammanhang. Vidare framkommer att det finns en ojämlikhet mellan könen, att killar och tjejers attityder kring våld skiljer sig åt beroende på normativa könsroller.

Våldets påverkan på hälsa

Forskning visar på att våld i nära relationer bland unga har en negativ påverkan på ungas välbefinnande. Barter (2009) visar i sin litteraturstudie på att våld i nära relationer bland unga kan få allvarliga konsekvenser både för välbefinnandet men också för den unges framtid. Vidare framkom det studien att känslor som ilska, sorg, depression och låg självkänsla är resultat av att ha blivit utsatt för våld (Barter, 2009). Överlien, Hellevik & Korkmaz (2020) beskriver i sin kvalitativa intervjustudie med 33 unga kvinnor att våld i nära relationer bland unga riskerar att förminska och endast uppfattas som konflikter som går överstyr och att det därför är viktigt att förstå och få kunskap kring hur våldet påverkar den unges liv, för att inte bli blind för hur allvarliga konsekvenser det faktiskt kan få. Överlien *m.fl.* (2020) menar vidare att våld i nära relationer bland unga kan påverka inte bara den psykiska och fysiska hälsan utan också de flesta områden i en ung människas liv, exempelvis skolgång och relationer med vänner. Wiklund, Malmgren-Olsson, Bengs & Öhman (2010) beskriver i sin kvalitativa intervjustudie där 40 unga kvinnor deltog, erfarenheter från våldsutsatta unga kvinnor. Informanterna har nämnt bland annat att de inte har klarat av att sköta sina studier, de isolerade sig själva och förlorade även flera vänner till följd av den våldsamma relationen. Ångestattacker, depression, rädsla, ätstörningar, sömnsvårigheter, osäkerhet, smärta, självmordstankar, känsla av att inte vara fri och förlorat förtroende för det sociala nätverket är flera konsekvenser som nämnts av unga kvinnor som blivit utsatta för våld.

Sears *m.fl.* (2006) menar att fler tjejer än killar beskriver en allvarlig känslomässig reaktion och fysiska skador till följd av en våldsam relation medan fler killar än tjejer beskriver att de inte har stört sig av händelsen. En informant i Wiklund *m.fl.* (2010) studie beskriver efter att ha varit utsatt för sexuellt våld, sin kropp som en "brottsplats". Kvinnor i studien beskriver att de inte känt att de haft något värde, de blev undergivna sin partner för att på något sätt behålla någon form av kontroll. De beskriver även att efter förhållandet upphört så har våldet fortsatt i form av mardrömmar och posttraumatisk stress (PTSD). Överlien *m.fl.* (2020) fann att utöver allvarliga psykiska och fysiska hälsoeffekter kan våld i nära relationer bland unga öka risken för att även senare i livet bli utsatt och/eller att utsätta för våld i nära relation.

Sammanfattningsvis visar forskningen på att våld i nära relationer bland unga har en allvarlig negativ påverkan på ungas välbefinnande både psykiskt och fysiskt men kan också ha en negativ påverkan på den unges skolgång, kompisrelationer och även på den unges framtid. Vanliga reaktioner som uppstår till följd av våld bland unga är bland annat ångest, depression, rädsla, ilska, självmordstankar, sorg, låg självkänsla och förlorat förtroende till det sociala nätverket. Forskning visar också på att våld i nära relationer bland unga kan öka risken för fortsatt utsatthet eller utsättning i vuxen ålder.

Ungdomars attityder till att söka hjälp och stöd

Att söka hjälp och stöd för våld i nära relationer är för många svårt att göra, det är vanligt att ungdomar väljer att inte berätta för någon om våldet. Gottzén & Korkmaz (2013) fann att våldet ofta anses som något privat men också något skamfyllt. De menar vidare att våld i nära relationer uppfattas av många som skamfyllt både för offer och förövare och kan därmed sägas vara stigmatiserat. Sears *m.fl.* (2006) menar på att ungdomar sällan berättar för någon om våldet, men om de väljer att berätta så föredrar de att vända sig till vänner framför familj eller andra vuxna. Detta är något som forskningen verkar vara överens om, flera studier visar på att ungdomar föredrar att vända sig till vänner men att de oftast inte berättar för någon alls.

Bowen *m.fl.* (2013) menar att risken för att vänner ska "läxa upp" en kring vad som är rätt och fel i förhållanden är mindre än om man vänder sig till en vuxen och att det kan vara en anledning till varför ungdomar hellre söker sig till sina vänner för stöd. Sears *m.fl.* (2006) menar på att några anledningar till att ungdomar sällan berättar om våldet är att det anses genant, man är rädd för vad andra ska tycka och är rädd för att bli dömd, att andra ska tycka att de "förtjänat det" eller att de är "dumma" som stannar kvar i förhållandet.

Vidare menar Sears *m.fl.* (2006) att ju allvarligare våldet är desto mindre chans att de berättar om det. Martin *m.fl.* (2012) tillägger i sin kvalitativa fokusgruppsstudie (totalt 20–36 deltagare) fler hinder för att berätta om våldet, exempelvis att man är rädd för att mer våld ska uppstå. De menar vidare att en anledning till att inte berätta för föräldrarna om våldet är att man inte vill berätta att man är sexuellt aktiv, detta gäller framförallt för tjejer. Gottzén & Korkmaz (2013) beskriver även att det finns en rädsla för att familjen ska bli indragen i den våldsamma relationen om man berättar för dem om våldet. Martin *m.fl.* (2012) fann även i sin studie att ungdomar tenderar att i första hand berätta för vänner om våldet, men de menar vidare på att vissa kvinnor föredrar att söka professionell hjälp eftersom de anser att deras vänner inte förstår vad som verkligen pågår och att de skulle förminska våldet. Även Bowen *m.fl.* (2013) fann i sin studie att vissa föredrar att söka hjälp hos utomstående på grund av rädslan att bli dömd av sitt sociala nätverk.

Forskningen tyder på en viss skillnad mellan könen när det kommer till att söka hjälp. Generellt så söker tjejer oftare hjälp än killar (Gottzén & Korkmaz, 2013). Tjejer är generellt rädda för att bli dömda om de berättar för våldet men också rädda för att oroa andra i sitt nätverk, medan killar generellt är mer rädda för att inte tas på allvar och att folk ska skratta åt dem (Gottzén & Korkmaz, 2013; Sears *m.fl.*, 2006; Bowen *m.fl.*, 2013). Martin *m.fl.* (2012) menar vidare att det anses vara ett hot för maskuliniteten för killar att söka hjälp för våldet.

Barter (2009) menar på att tjejer oftare stannar kvar i våldsamma förhållanden, att tjejer generellt har en större önskan att vara i ett förhållande och att detta därför väger över det våldsamma beteendet. Chung (2005) beskriver att det finns en press för tjejer att vara i ett förhållande men att det samtidigt anses oacceptabelt att vara i ett våldsamt förhållande. Vidare

menar Chung (2005) att kvinnor tenderar att själva förminska våldet och att de gärna inte vill definiera deras pojkväns våld som våld då man skäms över att ha en våldsam partner, men också för att man inte vill bli sedd som offer eller som svag. Gottzén & Korkmaz (2013) beskriver att både tjejer och killar ofta undanhåller detaljer om våldet. Tjejer gör det delvis för att inte oroa andra medan killar gör det främst för att inte bli stämplade som kvinnomisshandlare.

Gottzén & Korkmaz (2013) beskriver även att vissa killar som utövat våld mot sin partner är rädda för att vänner och familj ska skämmas över dem om de berättar. Dock framkommer att vissa killar väljer att berätta för att de har ett behov av att "prata av sig" och/eller att förstå sitt beteende. De nämner vidare att vissa killar upplever att de blir mindre dömda om de söker hjälp för sitt våldsutövande då folk ser att de försöker göra en förändring. I en longitudinell studie med 365 deltagare, varav 225 personer som blivit utsatta för våld av en partner och 140 personer som utövat våld mot en partner av Ashley & Foshee (2005) framkommer att killar som utövat våld är mer benägna att söka hjälp än tjejer som utövat våld. Det framkommer även som i många andra studier att man föredrar att gå till vänner för hjälp men Ashley & Foshee (2005) menar vidare att killar var något mer benägna att söka professionell hjälp än tjejer. En anledning som nämns för att inte söka professionell hjälp är rädsla för att det de berättar inte ska hållas hemligt och att de därför hellre går till vänner för stöd.

Något som både killar och tjejer har gemensamt när det kommer till att berätta om våldet är att de skäms, de är rädda för vad andra ska tycka och undanhåller ofta vissa detaljer om våldet, framförallt om det är allvarligt (Gottzén & Korkmaz, 2013). De har också gemensamt att de sällan berättar, men om de berättar så föredrar de att gå till vänner för stöd.

Sammanfattningsvis så visar forskningen att det är svårt för många att berätta om våldet, det anses vara genant och skamfyllt och man är rädd för att bli dömd av sitt nätverk. Det framkommer att ungdomar föredrar att i första hand gå till vänner för stöd framför föräldrar eller andra vuxna. Vissa föredrar att söka professionell hjälp då de är rädda för vad andra i sitt sociala nätverk ska tycka eller för att de ska förminska våldet. Killar är något mer rädda för att inte tas på allvar och att deras maskulinitet ska hotas om de söker hjälp. Tjejer är mer rädda för att oroa andra och för att bli dömda eller att andra ska tycka att de förtjänar våldet.

Samhällets syn och professionellas hantering av våld i nära relationer bland unga

Tagesson & Gallo (2021) genomförde en kvalitativ intervjustudie med sju socialarbetare som ämnade att undersöka hur socialarbetare arbetar med våld i nära ungdomsrelationer i Sverige. Studien fann att socialarbetare ofta förminskar våld i nära relationer mellan ungdomar och att det ofta inte anses ge lika stora negativa konsekvenser som våld i nära relationer mellan vuxna. Parrelationerna mellan tonåringar anses vara för korta och inte tillräckligt seriösa för att resultera i lika stor skada som för vuxna som blivit utsatta. I likhet med Tagesson & Gallo (2021) studie visar Maquibar, Vives-Cases, Hurtig & Goicolea (2017) spanska intervjustudie med 12 professionella från olika sociala verksamheter att professionella anser att ungdomar

ofta har kortare och mer odefinierade parrelationer. Dessa attityder leder till att insatserna för att hjälpa en tonåring som blivit utsatt för våld i nära relation blir kortare och inte lika omfattande som för en vuxen som blivit utsatt för våld i nära relation (Tagesson & Gallo, 2021). Enligt socialarbetarna finns det inte tillräcklig utbildning gällande våld i nära relationer mellan unga utan de överför kunskap som de har om våld i nära relationer mellan vuxna samt andra områden relaterade till ungdomar som socialarbetarna egentligen jobbar med (Tagesson & Gallo, 2021). En annan syn som professionella i Maquibar *m.fl.* (2017) studie uttrycker är att ungas relationer och könsroller inte verkar ha förändrats i takt med formella jämställdhetsåtgärder och den allmänna bilden av jämställdhet i samhället. De professionella menar även att de uppfattar psykiskt våld som det vanligaste bland ungdomar (Maquibar *m.fl.*, 2017). Socialarbetarna i Tagesson & Gallo (2021) studie menar att gruppsyck och könsroller påverkar killar och tjejer i tonåren på olika sätt. Socialarbetarna anser att killar är pressade till att inkludera sina killkompisar när de utövar våld i nära relation, att det blir en fråga om att känna sig manlig. Tjejerna, menar socialarbetare, påverkas av gruppsyck genom att bli pressade till att alltid vara tillgängliga för sina pojkvänner och detta gör dem undergivna till sina pojkvänner och riskerar därmed att utsättas för våld.

I Tagesson & Gallos (2021) studie tillskriver socialarbetarna våldsutsatta kön som tjejer och våldsutövare som killar och verkar bli obekväma att prata om tonårstjejer som möjliga förövare.

Sammanfattningsvis visar en del forskning att professionella inte ser våld i nära ungdomsrelationer som lika allvarligt som våld i vuxnas relationer och att det inte medför lika stora konsekvenser som för vuxna som blir utsatta. Professionella i dessa studier tenderar att se våld i ungdomars parrelationer som en könsfråga; tjejerna ses som utsatta och killarna som utövare, en vanlig åsikt är att killar hävdar sin maskulinitet genom att utöva våld. Eftersom våldet inte anses lika allvarligt som om det uppstått i en vuxenrelation riskerar det att leda till att ungdomar erbjuds kortare och färre hjälpinsatser.

Insatser och förebyggande arbete

100 ungdomar från fem olika europeiska länder intervjuades i Hellevik *m.fl.* (2015) kvalitativa studie om ungdomars syn på förebyggande arbete och insatser från samhället gällande våld i nära ungdomsrelationer. De platser som flest ungdomar tog upp var skolan och hemmet som möjlighet till att förebygga och att ingripa om de märker av en ohälsosam relation (Hellevik *m.fl.* 2015). Ungdomarna menar att skolan och lärare har större ansvar att ingripa om de misstänker något samt påpekar att det skulle kunna hjälpa att ha mobilförbud i skolan. De menar även att seminarier och diskussioner i klassen kan hjälpa till att förebygga våld (Hellevik *m.fl.* 2015). Digitalt våld är det våld som ungdomar upplever mest uppgivenhet kring och det som ungdomar verkar tycka att det är svårt att hitta en lösning på. Det framkom även i studien att en del ungdomar tänker att det är omöjligt att förhindra och stoppa digitalt våld eftersom det är vanligt förekommande. En del av ungdomarna menar även att ungdomar har ett visst eget ansvar att förhindra våld; dels genom att ingripa mot sina kompisar som riskerar att utöva våld men också även att välja rätt partner för att inte utsättas för våld (Hellevik *m.fl.* 2015).

Noonan & Charles (2009) fokusgruppsstudie syftade att undersöka hur det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer bör utformas och i vilken ålder arbetet bör inledas. Resultatet i studien visar att förebyggande arbete bör inledas redan i början av tonåren. De flesta i den åldern har inte haft en relation än och än mindre sexuella relationer och därmed kan man förebygga att ett våldsamt relationsmönster uppstår. Studien visar på att information och kunskap i ung ålder är en viktig del av det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer. De påpekar även att det är viktigt att skraddarsy förebyggande arbete efter vilken grupp det gäller; exempelvis efter kön och ålder. Ungdomar i Hellevik *m.fl.* (2015) anser att vuxna och professionella som skolsköterskor och lärare inte har tillräckliga kunskaper om ungdomars relationer och speciellt inte om digitalt våld som ungdomar utsätts för i störst omfattning. Ungdomarna menar att professionella ofta är oförstående gällande digitalt våld.

Vilka åtgärder har då en bevisad effekt för att förebygga våld i nära relationer? I likhet med Noonan & Charles (2009) studie visar Lundgren & Amin (2015) litteraturstudie baserad på 142 artiklar att några effektiva förebyggande åtgärder är skolbaserade med information om vad våld är och vad som är en hälsosam relation och även samhällsbaserade åtgärder med ökad kunskap om jämställdhet och våld i nära relationer. Å andra sidan menar Fellmeth *m.fl.* (2015) metastudie av 38 studier (totalt 15,903 deltagare) dock att ingen förebyggande åtgärd som de har undersökt har bevisad effekt. Fellmeth *m.fl.* (2015) menar samtidigt att resultatet antyder att ökad kunskap om jämställdhet och våld i nära relationer har en viss förebyggande faktor. De menar dock att det resultatet måste tolkas med försiktighet eftersom studierna som undersökts hade stora skillnader som gör dem svåra att jämföra med varandra. Dock trycker de även på att deras studieresultat inte innebär att förebyggande åtgärder inte ger effekt utan endast att det inte finns bevis för effekt för någon förebyggande insats. Gomez *m.fl.* (2011) visar på i sin enkätstudie med 254 tjejer och 247 killar, i likhet med Lundgren & Amin (2015) och Noonan & Charles (2009), att om man står för jämställdhet mellan könen så har det en förebyggande mekanism mot att män utövar våld och även för att som kvinna bli utsatt för våld. Dock har jämställdhet ingen påverkan på om kvinnor utövar våld mot sin partner (Gomez *m.fl.* 2011).

Sammanfattningsvis anser flest ungdomar att skolan och hemmet är lämpliga platser för att förebygga våld i nära relationer. De flesta ungdomar efterfrågar mer information om jämställdhet och våld i nära relationer i skolan och en del anser att det borde vara en del av den grundläggande utbildningen och inte bara på enstaka temadagar. Några ungdomar i studierna menar att individen själv har ett ansvar för att förhindra sina vänner från att utöva våld men även att man ska välja rätt partner. Ökad jämställdhet minskar risken för att bli utsatt för och att utöva våld i nära relation.

Teoretiska utgångspunkter

I följande kapitel ges en beskrivning över studiens teoretiska ramverk. Avsnittet är uppdelat i två delar: utvecklingsekologiska teorin och sedan normer, våldets normaliseringsprocess och

stigma. Syftet med studien är att undersöka ungdomars attityder gällande våld i nära relation mellan ungdomar samt deras tankar kring att söka hjälp och förebyggande arbete. Vi har valt att använda oss av den utvecklingsekologiska teorin som en teorigrund eftersom studien främst utgår från ungdomarnas livssituation och deras omgivning. En viktig skillnad mellan ungdomar och vuxna är deras omgivning och omgivningens ansvar och påverkan på ungdomens liv (Överlien *m.fl.*, 2020). Vidare har vi valt att undersöka ungdomars inställning till hjälpsökande och omgivningens bemötande varpå vi ansåg att normer, våldets normaliseringsprocess och stigma är relevanta begrepp att använda i analysen för att förstå och begreppsliga informanternas svar och bidra till djupare förståelse och analys.

Utvecklingsekologisk teori

Den utvecklingsekologiska teorin är utarbetad av psykologen Urie Bronfenbrenner. Bronfenbrenner intresserade sig av hur miljön påverkar barns utveckling och vilken roll de olika sociala faktorer ett barn ingår i påverkar ett barns uppväxt och utveckling (Hwang & Nilsson, 2011). Efter flera års studier av interaktionen mellan individ och dess omgivning kom Bronfenbrenner fram till den ekologiska modellen där han delat in miljön i fyra olika system/nivåer för att förstå kopplingen mellan samhälle och individ, det förklaras ofta som att de olika systemen omsluter varandra som ryska dockor (Hwang & Nilsson, 2011; Andersson, 2013). I modellen befinner sig individen i mitten och de sociala systemen finns omkring individen, systemen är uppdelade i så kallade *mikro*, *meso*, *exo* och *makrosystem* (Hwang & Nilsson, 2011). Bronfenbrenner (1979) menar att alla miljöer som en människa befinner sig i både direkt och indirekt samspelar med varandra och har alla en påverkan på en människas utveckling. Desto äldre en individ blir, desto fler närmiljöer kommer hen ingå i, han menar vidare att de olika mikrosystem som en individ ingår i är föränderliga under livets gång och att den ekologiska modellen därför är tillämpbar under hela livet. Den utvecklingsekologiska modellen är en förståelseram som bygger på att det finns flera faktorer som samspelar med varandra och gemensamt utgör orsak till att en person utövar våld, exempelvis personliga förhållanden, relationer, strukturella förhållanden samt olika situationer (Sinisalo & Moser Hällén, 2018). Nedan definieras de olika nivåerna i den utvecklingsekologiska teorin:

Mikrosystemet:

Mikrosystemet är de närmiljöer som omger individen, de personer som individen har i sin absoluta närhet. Detta kan vara exempelvis familjen, vänner och lärare, men ju äldre man blir desto fler närmiljöer ingår man i (Bronfenbrenner, 1979). För ungdomar är vänner ofta högt värderat och det är ofta vännerna man vänder sig till, detta mikrosystem blir därmed viktigt om en ungdom ska berätta om att den varit med om våld i en nära relation. Trygga relationer kan vara avgörande för att en ungdom faktiskt ska våga berätta om våldet för någon. Studier visar exempelvis på att ungdomar som blivit utsatta för våld inom familjen som små löper större risk att själva utsätta eller att bli utsatta för våld när de blir äldre (Barter, 2009).

Mesosystemet:

Mesosystemet utgörs av kopplingar av de olika mikrosystemen, hur de olika närmiljöer interagerar och påverkar varandra, exempelvis så kan familjeförhållanden påverka hur det går för en ungdom i skolan (Hwang & Nilsson, 2011). Hur olika hjälpinsatser påverkar varandra är också ett exempel på mesosystem, exempelvis skolans samarbete med socialtjänst eller ungdomsmottagning. Ungdomar i Hellevik *m.fl.* (2015) studie har nämnt skolan och hemmet som de platser som har möjlighet att ingripa och förebygga om de märker av en ohälsosam relation. Hur attityden kring våld ser ut i de olika mikrosystemen, exempelvis i hemmet, i skolan och bland vännerna kan påverka ungdomars attityder kring våld.

Exosystemet:

Exosystemet består av miljöer som indirekt påverkar barnet (Bronfenbrenner, 1979), exempelvis kommunala resurser, politik, skolans organisation, massmedia och föräldrarnas arbetssituation (Hwang & Nilsson, 2011; Andersson, 2013). Detta kan handla om de resurser som finns i samhället för ungdomar som söker hjälp för våld i nära relation, exempelvis ungdomsmottagning, hjälporganisationer på internet som exempelvis chattar etc. samt skolans elevhälsoteam. Dessa resurser påverkar ungdomen beroende på vilka insatser som finns där ungdomen bor, hur kunskapen ser ut kring problemet bland personalen och hur tillgängligt det är. Dessa resurser kan vara avgörande för om och hur ungdomen får hjälp.

Makrosystemet:

Makrosystemet utgörs av det samhälle som individen lever i, vilka normer och värderingar som finns i samhället men också levnadsstandard, kultur, rättigheter, lagar och politik (Bronfenbrenner, 1979). Normativa könsroller är exempelvis en stor påverkansfaktor till hur ungdomar ser på våld i nära relationer, dessa könsroller är något som skapas i samhället, alltså i makrosystemet. Forskning visar på att normativa könsroller är en betydande riskfaktor för att våld i nära relationer uppstår, det påverkar också hur våldet uppfattas av ungdomarna men också hur våldet uppfattas bland socialarbetare (Sears *m.fl.*, 2006; Tagesson & Gallo, 2021). Hur det talas om våld i nära relationer bland ungdomar inom politiken är ett annat exempel på vad som kan påverka ungdomen i makrosystemet.

Mikro och mesosystemet spelar en viktig roll i en ungdoms liv (Bronfenbrenner, 1979); skola, familj och vänner kan ha en stor roll i att upptäcka och att förebygga våld i nära relationer bland ungdomar, men en del i mikrosystemet kan också vara orsak eller en riskfaktor till att en individ utövar eller blir utsatt för våld. Barter (2009) menar att det är få studier som behandlar sammanhanget eller orsakerna till att våld i nära relationer bland ungdomar uppstår men att detta är något som är viktigt att studera, hon menar att det är viktigt att få en helhetssyn över vad som orsakar våldet för att kunna ge bättre och mer värdefulla insatser.

Då den utvecklingsekologiska teorin är något bred så ämnar vi använda oss av den som en övergripande teori i vår analys. Detta genom att tolka hur de olika teman som framkommer i

vår empiri kan förstås utifrån de olika systemen och på så sätt få en helhetssyn över vad som påverkar ungdomars attityder kring våld i nära relationer.

Kritik

En kritik som finns mot utvecklingsekologiska teorin är att det riktas för mycket fokus på omgivningen och att individen hamnar i skymundan, det finns också kritik om att teorin är något abstrakt och omfattande vilket kan göra den svår att förstå (Hwang & Nilsson, 2011). Med kritiken om att den utvecklingsekologiska teorin är omfattande och något abstrakt i åtanke har vi därför valt ytterligare en teori samt två begrepp för att analysera empirin.

Normer, våldets normaliseringsprocess och stigma

Begreppet normer är samhällets regler om hur man bör agera och tänka. Samhällets normer internaliseras av individen och de flesta vill följa rådande normer för att undvika eventuell uteslutning från samhällsgemenskapen (Jacobson *m.fl.*, 2010). Sociala normer inkluderar förväntningar på hur man ska agera och konsekvenser om man avviker från denna norm. Normer är något som förmedlas och reproduceras av individerna inom en viss social kontext, exempelvis inom en viss kultur (Hechter & Opp, 2001). En del av sociala normer är könsnormer som förmedlar förväntningar om vad som är kvinnligt respektive manligt. Madsen (2001) menar att normer förr förmedlades av familjen, kyrkan och skolan och det då var lättare att veta vad som är rätt och fel eftersom det rådde en samstämmighet kring vad som ansågs normalt. I dagens samhälle kan det bli förvirrande att veta vad som är normalt eftersom människor, förutom av sina nära och skolan, även påverkas av massmedia (Madsen, 2001) och det senaste årtiondet även genom sociala medier. Utifrån denna förklaring kan normer därmed bli mer specifika för olika grupper i samhället och ungdomar kan skapa sina egna normer beroende på vilka de följer på sociala medier och vad som förmedlas där. Våld i nära relationer förklaras ofta med könsnormer, specifikt att män vill uppnå ett visst manlighetsideal (Lundgren, 2004).

Detta är något som Lundgren (2004) var inne på i utvecklandet av teorin våldets normaliseringsprocess. Lundgren ville hitta en förklaring till varför en del kvinnor inte lämnar våldsamma relationer och hur dessa kvinnor förklarar våldet i relationen. Våldets normaliseringsprocess innebär att både kvinnan och mannen steg för steg normaliserar våldet i relationen. Kvinnan utvecklar både medvetna och omedvetna strategier för att hantera våldet som exempelvis att anpassa sig efter våldet (Lundgren, 2004). Kvinnans livsutrymme påverkas i och med att hon anpassar sig till mannen för att försöka undvika våld. Mannen i sin tur använder våldet som strategi för att utöva kontroll över sin partner och på så vis menar Lundgren (2004) att både hans makt och hans destruktiva manlighet blir starkare. Mannen kan även rationalisera våldet och se det som att våldet har provocerats fram av kvinnan genom att hon inte beter sig enligt hans kvinnlighetsideal. Lundgren (2004) menar på att strategierna från mannen för att kvinnan ska lyda kan vara både medvetna och omedvetna. Kvinnan antas även gradvis internalisera mannens motivering till våldet och tar själv på sig skulden för att hon blir utsatt för våld. Detta leder till att kvinnans självkänsla blir sämre (Sinisalo & Moser Hällén, 2018). Mannen anses använda sig av olika kontrollmekanismer som isolering, att växla mellan

kylighet och värme och kontrollerad gränsmarkering (Sinisalo & Moser Hällen, 2018; Lundgren; 2004). Detta leder till att gränser hela tiden förflyttas och saker som inte var okej tidigare i relationen normaliseras. Sinisalo & Moser Hällen (2018) menar på att det är viktigt för professionella att vara medvetna om normaliseringsprocessen för att kunna hjälpa utsatta för våld i nära relationer på ett bra sätt.

Goffman (1972) definierar begreppet stigma som ett attribut som en individ besitter som påverkar omvärldens syn på personen i en negativ bemärkelse. Personen som blir stigmatiserad ses inte som en hel person, utan avviker på något sätt från det normala i samhället. Stigmat blir en definierande del av vem de är. Goffman (1972) definierar även tre olika typer av stigma; (1) fysisk, vilket kan vara funktionshinder av olika slag men även missbildningar (2) karaktärsstigma, vilket innebär brister i ens person, något som man är eller har blivit utsatt för (3) gruppstigma, vilket kan vara etnicitet eller sexualitet. Gemensamt för dessa olika former är att stigmat blir det som definierar en person och i många fall blir den stigmatiserade individen utsatt för diskriminerade åtgärder eller utesluts från olika delar av samhället. För både våldsutsatta och våldsutövare är stigmat att betrakta som ett karaktärsstigma. I våld i nära relationer känner den våldsutsatta sig ofta stigmatiserad eftersom denne ofta upplever att status kommer gå förlorad samt hen riskerar eventuell stämpling som en svag person om våldet blir känt för omgivningen. Även för män som utövar våld i relationen kan stigmatisering leda till att personen inte söker hjälp för sitt beteende eftersom de är rädda att bli stämplade av omgivningen som kvinnomisshandlare (Gottzén & Korkmaz, 2013). Murray *m.fl.* (2015) menar att det finns olika typer av stigmatisering för offer för våld i nära relation; internaliserat stigma, kulturellt stigma, förväntat stigma. Internaliserat stigma innebär att offret ser sig själv som en misslyckad människa som blivit utsatt för våld av sin partner och förväntat stigma innebär att offret förväntar sig att omgivning ska döma och ge offret skulden för våldet, alternativt att inte bli trodd. Kulturellt stigma innebär att offer för våld i nära relationer döms, misstros och stereotypiseras av samhället. Detta kan leda till att våldsutsatta inte söker hjälp utan istället stannar i våldsamma relationer.

Normer, våldets normaliseringsprocess och stigmatisering ser vi som begrepp och teorier som utvecklar och fördjupar varandra. En av konsekvenserna av att bryta mot sociala normer är att bli stigmatiserad av samhället och därför riskera uteslutning av samhällsgemenskapen. Könsnormer är en stor del av teorin om våldets normaliseringsprocess då våldet ses som ett sätt att hävda sin manlighet och att kvinnan ses som underordnad mannen och mannen försöker forma kvinnan till ett visst kvinnlighetsideal genom våld (Lundgren, 2004). För personer som utsatts för våld av en partner är det vanligt att inte söka hjälp på grund av en känsla av att vara misslyckad och rädsla att inte bli trodd, vilket kan härledas till det som Murray *m.fl.* (2015) kallar för internaliserad stigmatisering. En del av normaliseringsprocessen är att känna skam i att bli utsatt för våld eftersom offret ofta, med tiden, lägger mer och mer av skulden för våldet på sig själv. I analysen används begreppet stigmatisering och teorin om våldets normaliseringsprocess för att tolka och analysera informanternas svar gällande varför en person som blir utsatt kan ha svårt att lämna relationen samt varför många inte söker hjälp. Begreppet

normer används i analysen till att tolka informanternas resonemang och attityder kring våld i nära relationer.

Kritik

När det kommer till kritik av stigmabegreppet menar Link & Phelan (2001) att stigma har olika definitioner beroende på vem det är som använder begreppet och kan ibland anses vara vagt definierat. Kritik gällande normaliseringsprocessen är att den utgår från att män är överordnade kvinnor i samhället, vilket Holmgren & Enander (1999) anser är en skev bild av verkligheten. De menar att man ska se till individerna i relationen och maktstrukturen mellan dem, istället för att fokusera på individernas kön. Även normer är ett begrepp som kritiserats eftersom

Metod

I följande kapitel ges en beskrivning över vår vetenskapsteoretiska utgångspunkt och förförståelse som kan ha påverkat studiens utformning och resultat. För att så tydligt som möjligt ge en bild av uppsatsprocessen redogör vi för studiens urval, metod, genomförande samt bearbetning och analys. Slutligen redogörs etiska överväganden, studiens reliabilitet och validitet samt generaliserbarhet.

Vetenskapsteoretisk utgångspunkt

Eftersom våra frågeställningar handlar om ungdomars uppfattningar om våld i nära relationer har vi i denna studie inspirerats av det hermeneutiska perspektivet. Inom hermeneutiken söker man en djupare förståelse av en unik människas upplevelser och/eller uppfattningar om ett socialt fenomen och perspektivet bygger på tolkningar av verkligheten, man försöker förstå ett socialt fenomen genom tolkning (Andersson, 2014). Den kvalitativa ansatsen innebär att man lägger fokus på hur människor uppfattar världen de lever i och man använder människan och dess tänkande som redskap, man vill förstå ämnen utifrån informantens perspektiv (Kvale & Brinkmann, 2014). Vi anser därför att det hermeneutiska perspektivet går bra ihop med den kvalitativa ansatsen.

Förförståelse

Vi har sedan tidigare inte läst på mycket om ämnet våld i nära relationer bland ungdomar men vårt intresse har ökat för ämnet då det uppmärksammas en del i media. Det är något vi anser vara ett viktigt ämne som kan tillföra värdefull kunskap för förebyggande arbete av våld i nära relationer. En av oss har också arbetat inom socialtjänsten med våld i nära relationer bland vuxna och därmed börjat fundera kring hur det ser ut bland ungdomar. Vår förförståelse för ämnet har troligen påverkat på vilket sätt vi har tagit oss an ämnet, då det inte går att vara helt neutrala i ens ingångspunkt och vinkling av ämnet, utan det påverkas av tidigare erfarenheter, kunskap och värderingar (Bryman, 2018).

Urval

Vi bestämde oss tidigt för att personerna som deltar i vår studie ska vara minst 15 år och gå på gymnasiet. Därefter har vi haft diskussioner om hur fokusgrupperna skulle utformas för att informanternas åsikter ska kunna komma fram på ett bra sätt. Antal deltagare i de olika grupperna samt könsuppdelningen diskuterades under processens gång.

För att rekrytera informanter har vi frågat runt bland bekanta om de känner någon tonåring som kan tänka sig vara med men också skrivit ut frågan via sociala medier. När vi fick tag på några som kände personer i rätt ålder som kunde tänka sig vara med har de personerna i sin tur frågat sina kompisar om de också vill vara med. Detta resulterade därmed i en så kallad snöbollseffekt, vilken innebär att några nyckelinformanter rekommenderar ytterligare informanter (Bryman, 2018). Därmed har det blivit naturliga grupper där personerna som deltagit i en fokusgrupp redan känner varandra. Det finns både fördelar och nackdelar med naturliga grupper (Bryman, 2018), en fördel är att personerna redan känner varandra och därmed kan diskussionerna i grupperna löpa på mer naturligt. En nackdel kan vara att deltagarna har sina roller i gruppen sedan tidigare och att dessa mönster kan påverka hur diskussionen formar sig.

Då det är en pågående pandemi under studiens gång så försvarades rekryteringen av deltagare, bland annat eftersom skolor, fritidsgårdar och liknande antingen varit stängda eller haft distansundervisning och platser att ha intervjuer på har även varit begränsat. Antalet fokusgrupper i en studie brukar vara minst 6 stycken (Bryman, 2018), men på grund av att denna studie utfördes under begränsad tid och under en pågående pandemi valde vi att begränsa antalet grupper till 3 stycken. Efter att ha frågat runt bland bekanta och på sociala medier efter tonåringar som kunde tänka sig att delta så fick vi till slut till en grupp med 5 killar, en grupp med 3 tjejer och en blandad grupp med 1 kille och 2 tjejer. Vi tyckte dock att det blev bra med 1 tjejgrupp, 1 killgrupp och 1 mixad grupp, då vi fick till olika former av grupsammansättningar som vi kunde jämföra med varandra under analysen. Vi resonerade även kring att tjejer och killar kunde vara bra att ha i olika grupper då vi tänkte att både tjejer och killar kunde anpassa sina åsikter alternativt resulterat i konflikt ifall vi bara skulle haft mixade grupper. Vi tyckte det skulle vara intressant att höra hur en grupp med endast killar tänkte kring våld i nära relationer och hur en grupp med endast tjejer tänkte kring det, men också om attityderna till våld i nära relationer kunde bli annorlunda i en mixad grupp.

Val av ansats och datainsamlingsmetod

Eftersom studiens syfte är att undersöka ungdomars attityder kring våld i nära relationer och hjälpsökande samt hur de anser att våldet kan förebyggas så valde vi att genomföra studien utifrån en kvalitativ ansats. Mot bakgrund av att studiens syfte handlar om att fånga in ungdomars tolkningar och subjektiva uppfattningar om våld i nära relationer var en kvalitativ ansats är bäst lämpad (Bryman, 2018). Kritik mot kvalitativ forskning är ofta att den kan vara svår att replikera på grund av subjektivitet och tolkningsutrymme samt bristande generalisering eftersom kvalitativ forskning genomförs i mindre skala och på en specifik plats (Bryman, 2018).

Då våra frågeställningar handlar om ungdomars attityder och uppfattningar kring våld i nära relationer var vi intresserade av att skapa en diskussion mellan ungdomarna istället för att enbart intervjua i form av frågor och svar. Vi valde därför att använda oss av fokusgruppsintervjuer som vårt sätt att samla data, vi ansåg att detta vara en lämplig metod för att få ta del av ungdomars uppfattningar och tankar kring våld i nära relationer. Vi tänkte att det eventuellt skulle kännas lättare för ungdomar att delta i studien om de fick delta i grupp istället för att bli intervjuade en och en.

För att skapa en situation där deltagarna kände sig trygga, respekterade och fria att uttala sina åsikter utan att bli dömda (Kreuger & Casey, 2015) informerades vi deltagarna om syftet med intervjun, att alla hade rätt till sin egen åsikt och det inte fanns några rätt eller fel svar på frågorna, i förhoppning att det skulle få dem att känna sig mer bekväma att uttala sina åsikter. Genom att göra intervjuer i en grupp så kan det underlätta interaktionen och göra det lättare för de deltagande att uttrycka sina åsikter i ett ämne som kan anses svårt eller tabubelagt (Kvale & Brinkmann, 2014), vilket våld i nära relationer ofta anses vara. Fokusgruppsintervjuer är ett sätt att se samspelet mellan gruppmedlemmarna och att ge dem möjlighet att reagera på varandras åsikter, vilket i sig kan skapa en djupare diskussion med fler åsikter. Detta är något som också kan skapa en förståelse för varför människor har de uppfattningar de har (Bryman, 2018). Den kollektiva interaktionen kan framkalla mer spontana, uttrycksfulla och emotionella uppfattningar än de intervjuer som görs individuellt (Kvale & Brinkman, 2014), som också kan skapa en förståelse för varför människor har de uppfattningar de har (Bryman, 2018). Den kollektiva interaktionen kan framkalla mer spontana, uttrycksfulla och emotionella uppfattningar än de intervjuer som görs individuellt (Kvale & Brinkman, 2014).

Storleken på fokusgrupperna hade en maxgräns på fem deltagare och minst tre deltagare, eftersom mindre grupper ofta fungerar smidigare (Bryman, 2018). Vår förhoppning var att det skulle bli lättare att få deltagare som är lite tystare att delta i diskussionerna om gruppen hade färre deltagare. Fokusgrupper riskerar att bli påverkade av olika gruppeffekter, bland annat att en person hörs mest men även att gruppen kan komma fram till en åsikt och sedan hålla sig fast vid den (Bryman, 2018). Vår förhoppning var att det skulle bli lättare att få deltagare som är lite tystare att delta i diskussionerna om gruppen hade färre deltagare. Fokusgrupper riskerar att bli påverkade av olika gruppeffekter, bland annat att en person hörs mest men även att gruppen kan komma fram till en åsikt och sedan hålla sig fast vid den (Bryman, 2018).

Eftersom deltagare i fokusgrupper ofta kan utebli vid intervjun har vi valt att fortsätta rekrytera informanter trots att vi redan har tillräckligt många grupper, för att förebygga risken att en hel grupp uteblir och att vi då inte har tillräckligt med informanter (Bryman, 2018). Detta har visat sig vara en bra strategi eftersom en del potentiella informanter har fallit bort under tidens gång. Samtliga informanter som hade möjlighet att vara med fick vara med i studien.

Svårigheter med att använda fokusgruppsintervjuer är att det kan bli svårare för intervjuaren att ha kontroll över diskussionen (Kvale & Brinkmann, 2014). Det kan även bli svårare att transkribera intervjuerna när de görs i grupp, det blir svårare att hålla reda på vem det är som pratar och det kan bli svårt att höra vad som sägs om personer exempelvis pratar i mun på varandra (Bryman, 2018). Vi uppmanade informanterna att försöka låta varje person prata till punkt så att de inte skulle prata i mun på varandra, detta gick över förväntan och det blev inget större problem för oss. Dock blev det i vissa fall svårt att avgöra vem i gruppen det var som pratade, men detta gick att avgöra när vi fortsatte lyssna på inspelningen då deltagarna ofta refererade till varandra. Det kan vara en nackdel som ovan nämnt att fokusgrupper riskerar att bli påverkade av olika gruppeffekter, bland annat att en person hörs mer än andra och att lite tystare personer inte får chans att tala då någon annan tar över (Bryman, 2018). Det kan också vara till nackdel att alla inte vågar uttrycka sin åsikt om den skiljer sig mot övriga gruppmedlemmar men också att gruppmedlemmarna kan påverka varandras åsikter. Det skulle också kunna finnas en risk för konflikter. I våra intervjuer var det ofta en person som var lite tystare och en person som pratade mest. Vi försökte avhjälpa detta genom att fråga specifikt om de andra i gruppen hade något att tillägga ifall det bara var en person som svarade på frågan. Dock kunde vi ha gjort mer för att underlätta för de tysta att svara, men det var svårt att veta hur mycket press man ska sätta eftersom deltagandet är att anse som frivilligt och därmed även att svara på frågorna.

Genomförande av fokusgruppsintervjuer

Innan genomförandet av intervjuerna utformade vi en intervjuguide (se bilaga 2) där vi delat upp frågor i 4 olika teman, varav 3 som var mer övergripande och 1 som fungerade mer som uppvärmning. Det utformades också ett informationsbrev som informanterna och tänkbara informanter fick ta del av innan intervjuerna (se bilaga 1).

I varje intervju var det en av oss som hade huvudansvaret att ställa frågorna medan den andre hade en mer observerande roll och höll koll på tiden samt såg till så att diskussionen höll sig inom temat. Vem som skulle ta vilken roll bestämdes innan varje intervju. Det innebar att en av oss var moderator/ledare som ställde frågor och hade kontroll över diskussionen men samtidigt fick deltagarna utrymme att dela med sig av sina tankar och åsikter (Bryman, 2018).

Vi påpekade till deltagarna att alla åsikter är värdefulla, att det inte finns några rätt eller fel svar samt att vi ville ha deras uppfattningar kring ämnet, med förhoppning att de skulle känna att de fick utrymme att uttrycka sig. En fördel med att låta deltagarna styra samtalet är att man som forskare ges större möjlighet att förstå vad deltagarna anser vara viktig (Bryman, 2018). Vi började varje intervju med att alla fick presentera sig själva, vidare informerade vi om studiens syfte, att det som sägs endast kommer användas i studiesyfte och att alla kommer vara anonyma. Vi informerade också om att intervjun kommer spelas in på telefon och att det inspelade materialet kommer att raderas efter att studien blir godkänd, vi inhämtade också muntligt samtycke från deltagarna.

Eftersom studien har genomförts under pågående covid-19 pandemi så genomfördes intervjuerna online på videosamtal via Teams samt Messenger. Att hålla i intervjuer online tänkte vi kunde riskera att en del av interaktionen skulle bli lidande och att diskussionerna inte skulle flyta på lika bra som de eventuellt gjort om intervjuerna skedde på en fysisk plats där alla satt tillsammans. Vår önskan var att alla deltagare skulle sitta tillsammans under videosamtalet vilket 2 av 3 grupper gjorde. 1 grupp satt var för sig på grund av förkylningar vilket vi anser kan ha bidragit till att det blev svårare att föra en naturlig diskussion jämfört med de andra grupperna som satt tillsammans. Dock blev det inte så problematiskt att hålla intervjuerna online men vi kan i efterhand inte säga om intervjuerna hade blivit annorlunda om de skett fysiskt mer än att det antagligen hade känts som en lite mer naturlig diskussion. Varje intervju tog mellan 50 - 80 minuter. Efter varje intervju frågade vi deltagarna om det fanns något mer de ville tillägga eller något de funderat över under tiden vi hade pratat och de fick därmed chans att lägga till något eller ställa frågor. Vi avslutade sedan med att tipsa om var man kan vända sig om man skulle bli utsatt för våld i nära relationer eller om man skulle känna någon som blir eller blivit utsatt.

Bearbetning och analys

Vi transkriberade intervjuerna var för sig där en person hade ansvar för transkriberingen av en intervju. Mot bakgrund av att syftet handlar om vad ungdomarna uttryckte, inte hur det uttrycktes valde vi att utelämna pauser, tystnader och uttryck som exempelvis "eh" ur transkriberingen (Kvale & Brinkmann, 2014). Vi har valde även att ta bort dialektala uttryck för att det dels inte tillför något till resonemanget och dels för att inte avslöja vilken del av landet som informanterna kommer ifrån. Vi läste igenom samtliga transkriberade intervjuer var för sig för att sedan sätta oss tillsammans och genomföra kodningen. För att analysera den insamlade empirin valde vi att använda oss av tematisk analys då denna studie syftar till att undersöka ungdomars attityder angående våld i nära ungdomsrelationer och därför är det av värde att ta reda på fokusgruppernas gemensamma mönster och vad som eventuellt skiljer dem åt. Intervjuguiden var även den uppdelad i fyra områden; relationer, våld i nära ungdomsrelationer, insatser och förebyggande arbete samt hjälpsökande. Detta bidrog till att det blev ännu mer naturligt att använda oss av tematisk analys då intervjuguiden redan var uppdelad i olika områden. I genomförandet av den tematiska analysen valde vi att använda oss av programmet Nvivo för att koda de transkriberade intervjuerna då vi ansåg att det var lättast att hitta gemensamma mönster i de olika intervjuerna och att få en översikt över den insamlade empirin.

Den tematiska analysen följde den process som Braun & Clarke (2006) beskriver. Första steget var att bekanta oss med det insamlade materialet, vilket skedde genom transkriberingen samt att sedan läsa igenom samtliga transkriberade intervjuer flertalet gånger. Under genomläsningen av det insamlade materialet började vi redan notera vilka teman som verkar upprepa sig i alla intervjuerna. Nästa steg var att göra initiala koder och att dela in koderna i olika teman. Det tredje steget var att gå igenom alla initiala teman och se vilka som var relevanta att gå vidare med i den analytiska processen. Dock skedde inte den tematiska analysen helt linjärt, utan var en pågående process där vi gick fram och tillbaka mellan koder

och teman. Några av dessa initiala teman blev teman och subteman i nuvarande analys och andra valdes bort. De slutgiltiga teman och subteman som vi använde oss av i analysen är de som vi ansåg var mest relevanta utifrån studiens syfte och frågeställningar.

En kritik som ofta uppkommer mot den tematiska analysen är att det ofta kan vara svårt att se om forskaren har använt sig av tematisk analys eftersom den inte har en tydlig arbetsprocess (Bryman, 2018). Att det inte finns något tydligt tillvägagångssätt kan också ses som en fördel då det ger flexibilitet i sitt sätt att analysera (Bryman, 2018). Vi har dock försökt genom att följa Braun & Clarke (2006) föreslagna process att ändå göra det tydligt hur den tematiska analysen har genomförts.

Tabell.

Exempel på processen från empiri till kod till subtema och tema.

<i>Citat</i>	<i>Kod</i>	<i>Subtema</i>	<i>Tema</i>
“Ja, samhället och normer och det här med att man skäms och att man kanske inte har någon att vända sig till och att man känner att andra kommer att döma en och sen kanske att man tänker att inget kommer att förändras”	hjälpökande, skäms, döma en, inget kommer att förändras	Skam och rädsla	Anledningar att inte söka hjälp
“Man blir typ hjärntvättad, att om man får dom kommentarerna hela tiden, det var ju mitt fel, det var jag som provocerande, det var jag som gjorde det där”	hjälpökande, provocerade, hjärntvättad	Väldets normalisering	Anledningar att inte söka hjälp
“Jag tror det är lättast att vända sig till sina vänner, jag känner iallafall att det är lättare att prata med vänner än typ min mamma, jag vet inte varför men jag bara föredrar att prata med vänner, det känns typ tryggare på något sätt.”	hjälpökande, vänner, föräldrar	Vänner och familj	Vem man söker hjälp av

Etiska överväganden

Våra etiska överväganden utgår från de fyra etiska principerna, vilka är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet (Bryman, 2018).

Informationskravet och samtyckeskravet uppfyllde vi genom att samtliga deltagare fick ett informationsbrev där studiens syfte, genomförande och hur materialet skulle användas

beskrevs. I informationsbrevet framgick även att deltagandet var frivilligt och kunde när som helst avbrytas (Bryman, 2018). Detta påminde vi också om i början av varje intervju.

Konfidentialitetskravet och nyttjandekravet uppfylldes genom att informera deltagarna om att all data behandlas konfidentiellt och att de är helt anonyma i studien (Bryman, 2018) samt att deras namn endast är kända för studiens författare och handledare. Vi har även tagit bort dialektala ord i transkriberingen av intervjuerna för ytterligare minska risken för identifiering av deltagarna. Deltagarna informerades om att deras namn skulle bli påhittade i studien. Vi påpekade även att vi kommer att radera inspelningen av intervjun efter att studien är klar och att allt de säger under intervjun kommer endast att användas i studiesyfte (Bryman, 2018).

Brist på information kan påverka deltagarna negativt då det skapas en osäkerhet hos personerna (Nilsson, 2014), med detta i åtanke har vi varit tydliga med vad studiens syfte är och vad det innebär att delta i studien. Genom att följa de etiska principerna så respekteras intervjupersonernas egen vilja och bestämmanderätt och förhindrar i största möjliga mån att deltagarna påverkas på ett negativt sätt av sitt deltagande (Kvale & Brinkmann, 2014). Med tanke på informanternas ålder samt frågornas generella karaktär om attityder och inte personliga erfarenheter kunde informanterna själva ge samtycke till deltagande. Med tanke på informanternas unga ålder valde vi att utforma våra frågor generellt så att vi inte skulle riskera att fråga om personliga erfarenheter då det skulle kunna skapa reaktioner på de frågor vi ställer som vi sedan inte hade haft resurser för att kunna hantera. Enligt forskningsetisk princip så ska en studie "göra nytta", vilket innebär att risken för att de deltagande skadas ska vara så liten som möjligt (Kvale & Brinkmann, 2014). Då våld i nära relationer är ett känsligt område så informerades vi i informationsbrevet att de som deltar i studien inte får ha utsatt eller varit utsatta för våld i nära relation. Detta då det skulle kunna innebära en större risk för skada och/eller känslomässiga reaktioner. Vår intervjuguide är också granskad och godkänd av vår handledare. Något vi också funderat kring är att under och/eller efter intervjun så finns en risk att de deltagande insett att de faktiskt varit utsatta eller att de känner någon som är utsatt för våld i nära relation, utan att ha reflekterat över detta tidigare. Detta kan medföra känslomässiga reaktioner i efterhand och vi valde därför att avsluta varje intervju med att ge plats för eventuella frågor eller tankar de fått under intervjuns gång och valde även att tipsa om olika ställen de kan vända sig till om de skulle behöva råd eller stöd. Vi informerades om skolans elevhälsa där det finns kurator och skolpsykolog, men också att man kan vända sig till lärare eller andra vuxna på skolan. Vi informerades även om ungdomsmottagning, tjej/killjourer samt Ungarelationer.se. Att vi informerades om möjliga platser att söka hjälp på kan ha förhindrat att någon eller några av informanterna senare kontaktat oss för att få råd eller stöd kring deras egna erfarenheter, vilket hade kunnat sätta oss i en svår position.

Eftersom vi fick kontakt med en nyckelinformant i varje fokusgrupp genom deras föräldrar eller syskon, så kan det ha påverkat att dessa nyckelinformanter känt sig pressade att delta i studien eftersom de kan ha velat vara hjälpsamma och snälla. Vi försökte förhindra detta genom att själva, efter den initiala kontakten, få direktkontakt med nyckelinformanten och på så sätt ta bort mellankontakten som skulle omedvetet kunna sätta press på nyckelinformanten.

Nyckelinformanterna visade själva engagemang genom att rekrytera sina kompisar till intervjuerna och själva bestämma tid för intervjuerna. En nyckelinformant hörde inte av sig på ett par dagar och vi valde då att avvakta för att inte riskera att informanten skulle känna sig pressad att delta. Vi uttryckte även tydligt att deltagandet var helt frivilligt och att de kunde avbryta deltagandet när som helst.

En svårighet med fokusgrupper kan vara att det finns risk för konflikter om allas åsikter inte godtas av gruppmedlemmarna. Denna risk reducerades då deltagarna i varje grupp var vänner och kände sig bekväma med varandra samt att de hade valt att delta i studien tillsammans.

Reliabilitet & validitet

Validitet mäter om en forskare undersöker det den avser att undersöka (Kvale & Brinkmann, 2014). För att uppnå validitet i vår studie har vi varit noga med att genomgående i hela texten förhålla oss till vårt syfte och våra frågeställningar. Frågorna i intervjuguiden är även utformade efter våra övergripande frågeställningar och syfte för att avgränsa och hålla oss till syftet med studien. Vi har även varit noga med att förhålla oss till utvald tidigare forskning inom området samt de teorier vi valt att använda oss av i vår tolkning. Validering grundar sig på att forskaren kontrollerar, ifrågasätter och tolkar utifrån teorin, gällande studiens resultat (Kvale & Brinkmann, 2014).

Reliabilitet mäter tillförlitligheten i en studie, exempelvis om resultatet hade kunnat bli samma om någon annan gjorde om studien (Kvale & Brinkmann, 2014). De svar vi fått fram av våra informanter kan ha påverkats av flera faktorer och hade därmed kunnat se olika ut beroende på situation, gruppmedlemmar och gruppdynamik. En kvalitativ studie är svår att replikera då det inte är möjligt att upprepa samma sociala miljö som varit under studiens gång, den sociala miljön och de sociala förutsättningarna förändras hela tiden (Bryman, 2018). Personerna som deltagit i samma grupp var alla kompisar med varandra och därmed troligtvis mer bekväma med att prata och uttala sina åsikter. Deras svar hade kunnat se olika ut om de exempelvis gjort intervjun i grupp med okända personer eller med personer som de inte varit lika bekväma med. Svaren kan också ha påverkats av att de satt tillsammans med sina vänner, exempelvis så kan gruppträck ha stoppat någon att säga sin ärliga åsikt då man inte velat gå emot gruppens åsikt. Svaren har antagligen också påverkats av deltagarnas ålder och kön. Deras åsikter kan eventuellt också ha påverkats av var de är uppvuxna och i vilken skola de går i exempelvis, då attityderna kan se olika ut i olika skolor, städer och kompisgrupper. Vi som intervjuare kan också ha påverkat hur deltagarna svarat på våra frågor genom sättet vi frågat och hur väl vi lyckats få de deltagande att känna sig bekväma med att uttala sina åsikter. I en av grupperna var en av deltagarna familjemedlem till en person som författarna av denna studie är vän med, vilket i sig kan ha påverkat hur deltagarna i denna grupp svarat. Relationen mellan informanten och att intervjuaren samt att intervjuarens kön och ålder kan påverka vilka svar som ges av informanten (Kvale & Brinkmann, 2014). Om någon annan hade ställt samma frågor till samma informanter så är det inte säkert att de svarat på samma sätt som de gjort i vår studie. Frågorna kan dessutom ha tolkats olika av deltagarna och därmed har det kunnat ge olika typer av svar, något vi också märkte under våra intervjuer.

För att uppnå så stark reliabilitet som möjligt så har vi försökt att så noga som möjligt beskriva hur vi gått tillväga i varje steg under studiens gång. Som motsvarighet till reliabilitet i kvalitativa studier kan begreppet tillförlitlighet användas. För att uppnå tillförlitlighet krävs att forskaren tydligt och tillgängligt redogör för hur man gått tillväga i varje fas under hela forskningsprocessen (Bryman, 2018). Detta har vi gjort genom att redovisa och motivera vårt val av metod, vi har även beskrivit hur vi genomfört våra fokusgruppsintervjuer, hur vi gjort för att rekrytera informanter, hur vårt urval har gått till samt hur vi sökt efter relevant forskning. Vidare har vi även beskrivit hur bearbetningen av empirin har gått till, hur vi gjort vår analys samt hur vi använt oss av våra teorier. Vidare har vi även beskrivit vår förförståelse och teoretiska utgångspunkt. Detta för att göra det så tydligt som möjligt hur vi faktiskt gått tillväga och hur vi gjort för att komma fram till det resultat vi kommit fram till.

Generaliserbarhet

Empirin i denna studie består av 3 fokusgruppsintervjuer, 1 grupp med 5 killar, 1 grupp med 3 tjejer samt en blandad grupp med 2 tjejer och 1 kille. Med totalt 11 intervjupersoner så är detta för få personer för att kunna säga att resultatet är generaliserbart. En kritik mot kvalitativ metod är ofta att resultaten inte är generaliserbara då det är för få deltagande och frågorna är mer flexibla för att tillåta informanternas egna fria uppfattningar (Bryman, 2018). Kvale & Brinkmann (2014) menar vidare att kvalitativ metod inte syftar till att generalisera, man syftar istället på att få fram människors uppfattningar kring ett fenomen och vill skapa en djupare förståelse för hur människor tänker och känner.

Litteratursökning

För att hitta relevant forskning sökte vi i Högskolan Västs biblioteks databas, Sociology Ultimate samt PsycInfo. Vi inledde med att söka på enstaka begrepp som vi upptäckt ofta används som "IPV" och "VIN", sedan avgränsade vi genom att lägga till sökord som "dating violence", "youth", "attitudes", "professionals" i olika kombinationer. Vi har också utgått från andra studiers referenslistor, bland annat Korkmaz & Överlien (2020) studie "*Responses to youth intimate partner violence: the meaning of youth-specific factors and interconnections with resilience*" och Gottzén & Korkmaz (2013) kapitel "*Killars våld mot tjejer i nära relationer*" som finns i en bok som är utgiven av Ungdomsstyrelsen. Många av studierna som vi fått fram genom databassökning har även funnits i referenslistan på andra uppsatser och i ovanstående studier vilket ger ett intryck att vi har fångat in en betydande del av aktuell och relevant forskning inom fältet. När vi hittat artiklar som vi ansett vara användbara och relevanta har vi även i dessa artiklar tittat igenom deras referenslistor för mer forskning i området. Vi har valt att ta med några äldre studier, varav de två äldsta studierna är från 2005, eftersom dessa är studier som refereras till i stor utsträckning inom detta forskningsfält och anses av oss mycket relevanta till vårt syfte och våra frågeställningar. Majoriteten av de studier vi hänvisar till är dock högst 10 år gamla och detta är ett medvetet val för att även ha så färsk rön från fältet som möjligt.

Resultat och analys

I följande kapitel presenteras resultat och analys utifrån vår empiri, vi har delat in kapitlet i olika områden relaterade till våra frågeställningar. Dessa områden fungerar som huvudrubriker i resultatpresentationen och är attityder till våld, orsaker till våld, hjälpsökande samt att förebygga våld. Under dessa huvudrubriker har vi delat in empirin i teman och i vissa fall subteman som framkom under den tematiska analysen. Vissa citat går in i varandra och kunde i en del fall hamnat under ett annat tema än det valda temat. I dessa fall valde vi att placera citaten i det tema vi ansåg var mest passande. Under analysen kopplar vi löpande till tidigare forskning och sedan tolkas resultaten utifrån teori och begrepp i slutet av varje område.

Attityder till våld

Teman som framkom i analysen angående attityder till våld är fysiskt våld och psykiskt våld. Informanterna benämner våld främst som fysiskt eller psykiskt. Digitalt våld och sexuellt våld framkom som delar av psykiskt respektive fysiskt våld. Samtliga fokusgrupper menar även att alla typer av våld kan leda till lika dåliga konsekvenser och det därmed inte finns något typ av våld som är värre än det andra, vilket även Sears *m.fl.* (2006) påpekar.

Fysiskt våld

Samtliga fokusgrupper tog upp fysiskt och psykiskt våld när de fick frågan om vad de kan se för olika typer av våld i nära relationer. Fysiskt våld benämndes som exempelvis att knuffas, slåss, misshandla samt sexuella övergrepp. Något som framkom i samtliga grupper var att om någon tar illa upp eller blir obekvämt så kan en handling uppfattas som våld oavsett handlingens mening.

Typ, alltså, när det har gjort någon skada, så i princip vad som helst. Det finns inte riktigt en tydlig gräns /.../, alla tål inte lika mycket så därför finns inte en riktigt tydlig gräns /.../. (Lucas)

Våldets sammanhang verkar även vara ett genomgående tema för när en handling uppfattas som våld, jargongen i relation samt skojbråk ansågs inte vara våld så länge ingen får ont. Detta går i stor del i linje med tidigare studiers resultat angående att sammanhanget kring våldet påverkar hur allvarligt det anses vara (Bowen, *m.fl.*, 2013; Sears *m.fl.*, 2006).

Lucas: Ah, för mig, antar att det är vad som helst nästan, alltså där borde det inte riktigt alltså såhär, det ska aldrig riktigt förekomma alls tycker väl jag, då har man ingen bra relation riktigt om man känner att man behöver använda sig av det överhuvudtaget.

Rickard: Jag tycker att, jag tycker det är okej att använda våld fast om det är såhär på skoj, ifall man typ skojbråkar /.../

Samtliga grupper menar att jargongen i relationen påverkar vad som är att ses som våld men att det är bara skojbråk så länge båda är medvetna om det och tycker att det är roligt. Detta kan

även tolkas som att det motsäger det som Sears *m.fl.* (2006) menar i sin studie angående att killar definierar våldet utifrån avsikt och tjejer utifrån inverkan, då även killgruppen menade på att våldets allvarlighetsgrad beror på inverkan.

Killgruppen menade på att tjejer inte utövar fysiskt våld i samma omfattning som killar, medan tjejgruppen och mixade gruppen ansåg att tjejers våld mot killar förminskas av samhället och att det finns en uppfattning om att tjejer inte kan skada killar fysiskt. Både mixade gruppen och tjejgruppen förhöll sig kritiskt till åsikten att tjejer inte kan skada killar. Detta även något som Sears *m.fl.* (2006) studie pekar på. Nedan ser vi en diskussion i den mixade gruppen:

Maja: Nej, det är inte som att det är okej om en kvinna misshandlar sin man, men deras tillvägagångsätt kanske är annorlunda

Elin: Men att samhället anser att det är lite mer okej för då är det inte lika allvarligt, det händer inte lika ofta, statistiken är inte lika hög för kvinnor som misshandlar som för män

Maja: Det har ju liksom med kvinnosynen i samhället att göra, att man tänker att en kvinna inte kan skada någon såhär, hon är rätt svag och skulle inte kunna misshandla en man och det är ju... det är ju inte rätt på något sätt, det är bara normer och gamla traditioner som ligger kvar.

Några tjejer i de olika grupperna menade att tjatsex till viss del är normaliserat inom förhållanden och för att något ska anses vara sexuellt våld måste det vara grövre än så. Samtidigt menade även flera informanter att tjatsex inte anses vara okej bland ungdomar och att det klassas som sexuellt våld redan när den ena partnern börjar tjata efter att man sagt nej.

Alltså jag tycker att det klassas så fort personen sagt nej och den andra börjar tjata liksom om jag typ skulle säga nej och min kille skulle fortsätta tjata, då är kanske inte det ja:et jag säger senare egentligen för att jag vill det utan det är mer för att jag inte orkar tjata emot mer och då är det liksom ett sexuellt våld för att jag vill egentligen inte det men jag känner inte att jag kan med att säga nej mer. (Matilda)

/.../ man ska inte kunna tjata till sig ett samtycke för det går inte, då är det inte ett riktigt samtycke som sagt. (Amanda)

Psykiskt våld

I beskrivningar av det psykiska våldet framkom koder som förminska, hämnas, sprida rykten, kontrollera, skrämna och skämma ut inför andra som typer av psykiskt våld. Som en del av psykiskt våld framkom även digitalt våld. Den mixade gruppen framhöll en tanke om att tjejer kanske utövar mer psykiskt våld än killar vilket även Sears *m.fl.* (2006) pekar på i sin studie. Dock menade både killgruppen och tjejgruppen på att allt våld sätter sig på psyket, att det därmed kan sägas att allt våld blir även psykiskt. Den mixade gruppen för ett resonemang kring överlappningen mellan olika typer av våld och menar på att försöka tjata till sig sex i ett

förhållande och att partnern känner sig psykiskt tvingad men inte fysiskt, kan resultera i psykiskt sexuellt våld. Amanda i tjejgruppen belyste även en aspekt som kan liknas vid tjatsex, att ha förväntningen att ha sex när killen har lust:

Nåt jag vill tillägga då om sexuellt våld är att vissa killar tror till och med bara för att man är ihop med dom så kan dom ha sex med en när dom vill, för ah "du är ihop med mig så du är min" (Amanda)

Detta går att tolka i relation till Chung (2005) där unga killar säger att de utnyttjar kärlek och en relation för att övertala sina flickvänner till sexuella handlingar och att de ser sina flickvänner som någon de äger.

När det handlar om våld i ungas relationer sker en stor del av det digitala våldet via mobiltelefoner eller sociala medier (Överlien, 2018). Tjejgruppen menar på att övervakning och att vara tvungen att hålla sin partner uppdaterad hela tiden, att inte känna att man har frihet att göra vad man vill och att man känner att partnern har övertaget i relationen på något sätt är en typ av våld. Tjejgruppen tog även upp snapchatkartan där man kan se var ens vänner befinner sig som ett medel att hålla koll på sin partner och att kunna kolla vilka följare deras partner har på sociala medier. Detta stämmer väl överens med Överlien (2018) påstående om att det psykiska våldet bland ungdomar ofta handlar om att övervaka och kontrollera sin partner på olika sätt via sociala medier.

Tjejgruppen kommer även in på makt, manipulation, begränsad frihet och kontroll som typer av psykiskt våld. Detta är även något som framkommit i studier gällande våld i nära relationer bland unga (Gottzén & Korkmaz, 2013). Till skillnad från Chung (2005) och Taquette *m.fl.* (2020) studier som visade att vissa tjejer romantiserar kontroll i nära relation visade våra intervjuer att samtliga tjejer var negativa till alla typer av kontroll inom en relation, oavsett om det gäller kontrollerande kommentarer om klädsel eller att hålla koll på var partnern är. Dock råder det viss förvirring angående specifikt tjejers utövande av kontroll gentemot manliga partners vilket blir tydligt i citatet nedan:

/.../ och jag tänker där att även många gånger så ser man inte att det är psykiskt våld i en relation för att det så här "nej men det är klart din tjej är så liksom" det finns mycket normaliseringar att man får vara såhär typ toxic flickvän att man hela tiden håller koll på vart du är att det är normaliserat, man tar inte friheten ifrån sin kille, utan "alla tjejer är så". (Matilda)

En del av ungdomars liv som kan skilja sig från vuxna är vängruppens roll i livet. Vänner har stark roll i ungdomars liv och Tagesson & Gallo (2021) studie menar på att ungdomar kan inkludera sina kompisar i sitt våldsutövande, specifikt att killar inkluderar sina vänner för att hävda sin manlighet. Maja diskuterar vängruppens roll i våldsutövandet bland ungdomar:

/.../, sen tänker jag också att det här med vänkulturen ...när man blir äldre, när är i en relation så är det mer jag och du, vi som ett par, och alla andra. När man är ung tänker jag att det är mer vänner, jag vet inte vart jag är påväg, men en vängrupp...att det blir vanligare bland ungdomar att förnedra och förminska bland kompisar och såhär att mer på omoget sätt hämnas och använder avundsjuka som ett vapen, typ nu har du varit elak mot mig så nu går jag flörtar med den här personen för att få dig att må dåligt, det är ju väldigt omoget, men känns som ett väldigt ungdomligt sätt att lösa problem (Maja)

Majas kommentar ovan visar på att hon ser att ungdomars vänner kan användas som en del i utövandet av våld, dock till skillnad från Tagesson & Gallo (2021) studie så verkar hon mena att även tjejer använder sig av sina kompisar för att hämnas på en partner.

Utifrån den utvecklingsekologiska teorin går det att tolka informanternas diskussion om tjatsex. Tjatsex var något informanterna dels menade är normaliserat samtidigt som det inte längre är accepterat i relationer. Detta kan tolkas som att informanterna blir påverkade av normer utifrån olika nivåer; dels genom vänner och jämnåriga på mikronivå men även formella förändringar i och med den nya samtyckeslagen som infördes 2018 som är på makronivå. Samtycke som begrepp var även något som kom upp under intervjuerna, dels i relation till tjatsex. Det framkom även att våldet inte anses lika allvarligt om en tjej utövar det jämfört med en kille, vilket också kan bero på rådande könsnormer.

Vängruppen och dess kultur är också något som nämns av våra deltagare som en påverkande faktor till varför våld uppstår. De menar att man kan använda sig av sina vänner som en del i våldsutövandet, exempelvis att man utövar våld genom att skämma ut sin partner framför vännerna. Detta är också en del av mikrosystemet som utgör en stor del i en ungdoms liv. Bronfenbrenner (1979) förklarar att en individ kan påverkas mycket av de relationer och aktiviteter som hen har i sin närmiljö och menar på att positiva relationer och aktiviteter kan motivera till positiv utveckling medan negativa relationer och aktiviteter kan bidra till ett sämre beteende. Utifrån Bronfenbrenners (1979) förklaring kan man förstå hur vängruppen kan påverka en individ att utföra vissa handlingar eller att bete sig på ett visst sätt. En stark "machokultur" i vängruppen där våld exempelvis anses maskulint kan påverka en individ i gruppen till att utöva våld.

Orsaker till våld

I diskussionerna kring vad som kan orsaka våld tog grupperna upp starka känslor som ilska och svartsjuka, bristande erfarenhet bland ungdomar vilket gör dem lätta att unyttja, bristande kunskap om vad som är okej i en relation samt normalisering och förminskande av våld genom sociala medier. I analysen framträdde tre olika teman relaterade till orsaker till våld: direkta orsaker till våld, indirekta orsaker samt sociala medier.

Direkta orsaker till våld

Alla grupperna nämnde olika typer av starka känslor som orsaker till att våld kan uppstå i en relation. Otrohet, ilska, bristande tillit och svartsjuka nämns av alla grupper som anledningar till att en person tar till våld mot sin partner. Killgruppen resonerar kring varför våld uppstår:

Rickard: *Den ena partnern kanske är typ otrogen och så blir man väldigt arg och så kan man väl ja, använda våld. /.../*

Lucas: *Man kan vara arg på något annat och sedan ta ut det på sin partner för man tror att det inte kommer leda till något kanske.*

Oliver: *Kanske för att typ få igenom nåt man vill typ, att man hotar på nåt sätt eller nånting, att man vill få igenom något.*

Ellen är inne på liknande resonemang som Oliver:

Jag kan tänka mig ifall man inte litar på varandra så kan man typ försöka alltså kontrollera personen och liksom försöka få den och göra saker och liksom inte lämna förhållandet eller vad det nu kan vara, och med våld liksom fysiskt, psykiskt, på massa olika sätt. (Ellen)

Detta går i linje med tidigare forskning som visar att unga ofta ser våld som en reaktion på känslor som svartsjuka och ilska (Barter, 2009). En annan informant menade på att våldet har liknande orsaker som mobbning, att det är ett sätt att hävda sin egen makt och trycka ned någon annan, vilken även det går i linje med Barter (2009). Psykisk ohälsa tas upp av ett par informanter både som en anledning till våld men även som en ursäkt till att utöva våld och problematiseras nedan av Matilda:

Jag kan tänka att psykisk ohälsa kan vara en ursäkt att många skyller på att "jag mådde inte bra", "det var inte meningen att jag skulle slå dig", det var inte meningen att tappa det, liksom. Det är /.../ alltså många, man kan ju ha psykisk ohälsa men det är ingen ursäkt till att utsätta någon annan för våld /.../. (Matilda)

Indirekta orsaker till våld

Som indirekta orsaker till att våld uppstår i en relation nämns psykisk ohälsa, uppfostran och normer. Uppfostran verkar dels ses som en orsak både till att bli utsatt för våld samt att utöva våld i nära relation. Det fördes även en del diskussioner i de olika grupperna kring varför en person blir utsatt för våld och något som återkom i alla grupper var att en ung person ofta vill ha bekräftelse och uppmärksamhet vilket resulterar i att en ung person kan vara lätt att utnyttja. Detta går i linje med Överlien *m.fl.* (2020) resultat angående att ungdomars brist på erfarenhet som en orsak till att unga är mest sårbara för våld i nära relation. Detta synliggörs av nedanstående citat från tjejgruppen:

Maja: *Sen sexuellt våld...*

Elin: *Man vet kanske inte har hittat sig själv eller vet inte var man ska säga nej och sätta stopp och så tar andra...utnyttjar det, man vet att man inte känner för det.*

Maja: *Har jag rätten att säga nej?*

Elin: *Så tänker man när man är yngre eller dejtar en äldre...*

Maja: *Tänk om den här chansen aldrig kommer igen, ingen annan kommer ju någonsin att älska mig, eller kanske att dom säger det att ingen annan kommer ju älska dig, det är ju bara jag som tycker om dig typ, du är ju värdelös liksom...*

Elin: *Och då vill man ju ha den där bekräftelsen eller ha uppmärksamhet och kärlek och då, även om kärleken inte är så positiv så väljer man att stanna kvar även om att det inte är så roligt*

Den mixade gruppen påpekade även att våldsutövare kanske inte ens vet att de gör fel och pekar på bristande utbildning, uppfostran och normer som en anledning att en person utövar våld. Detta går att koppla till Noonan & Charles (2009) resonemang kring att ökad kunskap om jämställdhet och våld i nära relationer kan förhindra att våld uppstår.

Sociala medier

Sociala medier framträdde som ett tema genom att informanterna nämnde memes, skicka bilder, skämt, anonymitet, snapchat och tiktok som en orsak till våld. Informanterna menar att det på främst snapchat och tiktok förekommer memes som skämtar om våldtäkt och olika former av trakasserier. Tjejgruppen tog upp en trend på TikTok där killar skulle ta tjejer på rumpan och filma detta som ett skämt. De menar att sociala medier kan skapa sådana trender som gör att mer våld uppstår genom att våldet förminskas och normaliseras. Tjejgruppen för ett resonemang kring sociala medier och normaliseringens påverkan på sexlivet för unga:

Jag tror även att man bli alltså, typ när man tittar på sociala medier till exempel nu så är det mycket vanligare att man pratar om typ sex och sånt öppet och jag kan inte tänka mig, eller såhär det är mycket vanligare, att alla ska /.../ vara mycket grövre sexliv, typ att /.../ du ska inte vara såhär typ vanilla utan det ska vara grovt och det ska slåss och /.../ dra i håret och liksom sånt, det kommer ju mycket från att det har blivit så på sociala medier pga porr och liknande /.../. (Ellen)

Den mixade gruppen tar upp riskerna med att bli utnyttjad via sociala medier och de menar på att alla har ett val i hur man agerar men att unga personer som känner sig bortstötta i vanliga livet är lätta att utnyttja på nätet. Den mixade gruppen problematiserade även svårigheten med att undvika att bli utsatt på sociala medier:

Det känns som om det är någonting som man inte får lära sig. Alltså jag hade inte vetat vad man ska göra i sån situation, det är ingenting man lärt sig, man lär sig liksom hur man undviker att bli våldtagen i en park, hur man försvarar sig själv mot att någon försöker slå dig, men det finns ju ingen guidebok till hur du undviker sexuellt våld på internet. (Maja)

Överlien *m.fl.* (2020) menar, i likhet med Majas tankar ovan, att digitalt våld är den del av ungas liv som gör dem extra sårbara och utsatta för våld. Även tjejgruppen är inne på ett liknande resonemang som den mixade gruppen och säger att:

Det är väl lätt...om man inte har blivit utsatt för någonting, då kanske det är lätt att sitta på andra sidan och ba såhär det är jättelätt men när man väl har blivit utsatt då kanske det inte bara är att göra något... Jag kan tänka mig att ungdomar är också, det är lättare för dom att ta en bild på sig själv och liksom skicka till någon annan för att dom typ inte vet bättre eller dom vill få bekräftelse och aa det blir typ lättare för dom att utsättas typ /.../. (Maja)

Detta är något som Överlien *m.fl.* (2020) är inne på som en anledning till att våld kan uppstå i en relation mellan unga, att många utsatta ungdomar blir utsatta i sin första relation. Brist på erfarenhet och kunskap om våld och vad som inte är okej i en relation gör att ungdomar blir extra sårbara för våld i ett förhållande.

En annan aspekt av sociala medier som ungdomarna menar på gör det lättare att utöva våld är att man kan välja att vara anonym. Flera informanter menar att digitalt psykiskt våld på så sätt är lättare att utföra än olika typer av fysiskt våld eftersom våldsutövaren kanske inte ens behöver ta några konsekvenser samt kan undvika skam från omgivningen eftersom det går att dölja vem som ligger bakom exempelvis spridandet av privata bilder.

Utifrån utvecklingsekologiska teorin går det att se sociala medier som en del av både exosystemet och mikrosystemet. Det har dels en funktion likt massmedia i exosystemet där kontakt och påverkan från utomstående genom influencers, memes och reklam men individen har även kontakt med sina vänner och bekanta som ingår i mikrosystemet. Trender skapas av främlingar och kan sprida sig snabbt över hela världen, vilket innebär att normer från andra kulturer kan påverka ungdomars attityder till våld även i Sverige. Sociala medier kan på så sätt sägas vara flytande mellan exo- och mikronivån.

I den utvecklingsekologiska teorin befinner sig individen i centrum, då handlar det om individens kön, ålder, känslor och personlighet. De direkta orsakerna till våld som framkom kan relateras till individens känsloliv med ilska, svartsjuka och psykisk ohälsa som orsak till våld. Informanternas svar angående orsakerna går även att tolka utifrån våldets normaliseringsprocess som beskriver att den våldsutsatta kvinnan ser sig själv eller utomstående orsaker, som psykisk ohälsa och otrohet, som orsaken till våld och inte våldsutövaren själv (Lundgren, 2004). Att svartsjuka, otrohet och ilska nämns som orsaker kan även tolkas som att våldet blir provocerat fram, i likhet med hur en utsatt och våldsutövande person ofta resonerar enligt normaliseringsprocessen. Att informanterna uttrycker detta i likhet med våldets normaliseringsprocess kan tolkas att den förklaringen av våld inte endast finns i en våldsam relation utan att den omedvetet till viss del delas av informanterna i denna studie,

det vill säga att orsakerna till våld ofta ses som att det egentligen inte ligger hos våldsutövaren själv utan på omgivningen. Det kan tyda på att denna syn på våld är en del av en norm i samhället, att lägga skulden på andra än våldsutövaren själv.

Vidare visar flera deltagare visar även på kunskap om hur våldet blir normaliserat. Ett par deltagare menar att våldet trappas upp och det då kan kännas svårt att inse att det är våld, speciellt som ung och oerfaren. Tjejgruppen kopplar normalisering till hur grövre sex blir vanligt bland ungdomar eftersom sociala medier och tillgången till porr ökar exponeringen för grovt sex och då anses man vara tråkig om man är "vanilla". Detta resonemang från informanterna går att tolka genom begreppet normer som förklarar vad som anses vara normalt i ett samhälle och därmed även vad som är avvikande (Jacobson *m.fl.*, 2010), genom att ungdomar exponeras för grov porr så blir det "vanilla" sexet avvikande medan grövre sex anses vara normalt.

Som indirekta orsaker till våld tar informanter upp uppfostran och normer, det framkommer även tankar kring att om en person inte har fått tillräckligt med kärlek och bekräftelse av sin familj så kan det göra personen mer sårbar för att bli utsatt för våld. Att familjen har stor betydelse för ungdomars utveckling och livsförutsättningar är centralt i den utvecklingsekologiska teorin och finns med som en betydande faktor i en persons mikrosystem (Bronfenbrenner, 1979). Trygga och stabila relationer inom familjen kan exempelvis påverka en individs utveckling och beteende på ett positivt sätt medan otrygga relationer och mycket bråk inom familjen kan ha en negativ effekt på individens utveckling och beteende (Bronfenbrenner, 1979). Informanternas svar går att tolka som att mikrosystemet kan bidra med skyddande faktorer och riskfaktorer för att utöva våld och att utsättas för våld beroende på hur deras uppväxt varit. Om en person lär sig att de är älskade och har en trygghet från sin familj, menar informanterna, att riskerna för att utsättas för våld kan minska eftersom de inte söker bekräftelse utifrån och kan vara mer kräsna när det kommer till val av partner, mikrosystemet blir på så sätt en skyddande faktor mot att bli utsatt för våld. Dock riskerar en person att bli ett offer för våld om de kommer från ett hem med våld i hemmet eller där personen inte blir sedda och därför söker bekräftelse utifrån. Informanternas svar angående riskfaktorer för att utöva våld handlar även det till stor del om mikrosystemet har en stor påverkan på våldsutövande med argument om att brist på utbildning samt uppfostran kan orsaka våld.

Hjälpsökande

I följande avsnitt fokuserar vi på hjälpsökande, avsnittet är uppdelat efter teman som framkommit under den tematiska analysen, dessa teman är anledningar till att inte söka hjälp, våldsutövare, vilka man går till för hjälp samt könsskillnader. Till några teman framkom även subteman som presenteras under aktuellt tema. Samtliga fokusgrupper ansåg att skam och rädsla för vad omgivningen ska tycka var anledningar till att inte söka hjälp för våldet både för våldsutsatta och våldsutövare, dessa var de anledningar som var mest utmärkande bland grupperna. Även brist på kunskap framkom som en anledning till att inte söka hjälp, att man helt enkelt inte vet tillräckligt om vad som klassas som våld men inte heller var man ska vända sig för hjälp. Grupperna diskuterade även kring könsskillnader relaterat till hjälpsökande, de

menar på att tjejer är de som är mest benägna att söka hjälp men att detta också kan bero på att tjejer oftare är utsatta för våld och att tjejers våld mot killar förminskas.

Anledningar till att inte söka hjälp

Under analysen framkom det ett flertal subteman till anledningar att inte söka hjälp: skam och rädsla, meningslöshet, kunskap och våldets normalisering.

Skam och rädsla

Gemensamt för fokusgrupperna var att de ansåg att våld i nära relationer är ett känsligt ämne att prata om, alla grupper nämnde skam som en anledning till att inte söka hjälp eller berätta om våldet. De menar att man är rädd för vad omgivningen skulle tycka, att man är rädd för att bli dömd. De menar vidare att det finns många som skulle kunna förminska våldet och lägga skulden på offret, men också att offret skuldbelägger sig själv.

Sen även att man kan skämmas för att man känner att man inte gjort tillräckligt mycket för att stoppa det, att dom kommer se på en liksom "aa fast du lät honom slå dig" eller typ att "du kanske inte var tydlig nog med att säga att du inte ville ha sex" typ eller liknande. (Matilda)

Det Matilda säger går i linje med Sears *m.fl.* (2006) studie där de nämner att anledningar till att ungdomar sällan berättar om våldet är att de skäms, att de är rädda för att bli dömda av sin omgivning och att folk ska tycka att de förtjänar våldet.

Det var inte bara rädsla för vad omgivningen skulle tycka som grupperna ansåg som anledning till att inte söka hjälp, utan även rädsla för sin partner. Rädsla för att deras partner ska få reda på att de berättat om våldet och rädsla över vad som i så fall skulle kunna hända.

Alltså typ om man är med sin partner, så efter ett tag så kanske man börjar bli rädd för han eller hon och så kan väl det leda till att man inte vågar berätta för att man är rädd för att han eller hon kommer få reda på det. Så det är väl, det är väl en grej. (Rickard)

Ja det kan ju vara att, man kanske är för rädd alltså för rädd för sin partner för att berätta för någon annan, att den personen ska få reda på det. Man är rädd för att lämna för man kanske fått, man är rädd att personen ska göra något drastiskt vare sig det är mot sig själv eller mot dig då, även liksom det som vi pratade om innan att man kan få dåliga reaktioner av utsidan, folket runt omkring en. (Matilda)

Det som Rickard och Matilda nämner ovan går i linje med vad Martin *m.fl.* (2012) beskriver, att en orsak till att ungdomar väljer att inte berätta om våldet är för att de är rädda att deras partner ska få reda på det och att det därmed ska uppstå mer våld.

Meningslöshet

Informanterna uttryckte att det kändes onödigt att berätta om våldet eller anmäla våldet då det inte skulle ge några konsekvenser, man skulle fortfarande befinna sig i samma situation. Maja i den mixade gruppen ger sin förklaring:

/.../ kanske att man tänker att inget kommer att förändras såhär att om jag berättar att jag blev våldtagen det är inte som att det kommer förändra någonting utan jag kommer fortfarande befinna mig i samma situation det är bara att andra kommer veta om det, det kommer inte förändra någonting för mig och det kanske kan göra att man inte berättar, det är liksom...den här personen kommer ändå inte åka fast och det kan vara för att jag var full... eller jag sov... och personen kommer inte stå till rätta ändå så vad spelar det för roll om jag berättare eller inte, eller anmäler eller så. (Maja)

Den mixade gruppen diskuterade även ålder i relation till meningslöshet, att om framförallt våldsutövaren är minderårig eller inte straffmyndig så kommer det inte följa några konsekvenser för den personen även om man anmäler våldet. De menar vidare att om det mot förmodan skulle bli några konsekvenser för den person som utövat våld så måste det vara något väldigt grovt, småsaker kommer inte ge konsekvenser. Nedan ser vi en diskussion i gruppen:

Elin: Ja, vad skulle hända ...om det är två 14-åringar och man skulle prata med sina föräldrar, inget skulle hända, om det inte var jättejättegrovt...

Maja: Nej, det som skulle kunna hända är väl att ni gör ni slut men efter skulle ju vad som helst kunna hända.

Elin: Jag tror inte en 14-åring skulle få...alltså gärningsmannen, skulle få några konsekvenser alls tror jag.

Maja: Dessutom ifall den här 14-åringen har icke-ansvarstagande föräldrar som inte bryr sig så mycket så blir det ju ännu större problem.

Elin: Det som skulle kunna hända är ju att föräldrar pratar med sitt barn, så här kan du inte göra bla, bla... men om dom inte skulle vara där eller bry sig då skulle inte hända någonting och då skulle inte den här personen veta att han gjort fel., men om dom inte skulle vara där eller bry sig då skulle inte hända någonting och då skulle inte den här personen veta att han gjort fel.

Forskningen verkar inte lägga något större fokus på vilka konsekvenser som kan bli aktuella för en ung våldsutövare, inte heller på hur våldsutövaren känner kring att anmäla just på grund av en känsla av att det är meningslöst. Korkmaz & Överlien (2020) beskriver i sin studie hur omgivningen, främst skola och familj, har reagerat när de fått veta om våldet. De konsekvenser som främst nämns är att föräldrar har försökt att se till så paret gör slut och inte träffas mer. Skolan har försökt att se till så våldsutövaren och den våldsutövaren exempelvis inte befinner sig i samma klassrum. I några fall som Korkmaz & Överlien (2020) beskriver så har det inte gjorts någon skillnad i att föräldrarna har fått veta om våldet, vare sig det varit den våldsutövaren eller våldsutövarens föräldrar. Att en ung våldsutövare berättar om våldet visar sig inte göra någon

större skillnad, de största konsekvenserna som nämns är, som Elin och Maja ovan beskriver, att föräldrarna pratar med sina barn eller att förhållandet tar slut.

Kunskap

Alla fokusgrupper var överens om att det behövs mer kunskap om våld i nära relationer och om var man kan vända sig om man blir utsatt eller utsätter någon för våld. De menar att kunskap om vad våld är och att det inte är ens eget fel om man blir utsatt är viktigt för att ta steget till att söka hjälp om man skulle bli utsatt. Deltagarna diskuterar hur stor bristen på kunskap är kring detta område och efterfrågar mer utbildning om våld och relationer. Elin och Maja i den mixade gruppen svarar på frågan om vad de tror krävs för att en utsatt ska söka hjälp:

Elin: Den där utbildningen (sexualkunskapen), att veta tycker jag verkligen...har man haft lektioner sedan tvåan och vet vad man förtjänar och jag vet att det här inte är rätt, då kan det bli lättare att söka hjälp, jag tycker det är verkligen...sociala medier, i hemmet och skolan, att få den informationen. tror jag är en väldigt viktig grej.

Maja: Ja men att bli liksom uppmärksam, om inte liksom varje termin eller varje månad så varje år liksom när man går i skolan, att påminna sig själv och påminna sina kompisar om vad som är viktigt liksom /.../.

Tjejgruppen svarar på liknande sätt:

Amanda: Jag tror det krävs kunnsighet, och det krävs också att personen inte är nedbruten, alltså att personens självkänsla inte är nedbruten av sin partner.

Matilda: Jag tror det handlar mycket om som Amanda sa, kunnsighet, att du kan liksom inse att du är i ett destruktivt förhållande och se att du måste ut eller iallafall skaffa hjälp och då funkar det såhär om du går in på ungdomsmottagningen så kan du liksom läsa vad de har att säga och så kan du koppla det till ditt eget förhållande och se att jo men jag behöver ju hjälp och då kanske du kan våga att ta den.

Överlien *m.fl.* (2020) pekar på att ungdomars bristande erfarenhet av relationer och sexuella relationer gör att de inte alltid är säkra på att våld faktiskt är våld och riskerar därmed att se det som en naturlig del av att vara i ett förhållande. Detta visar sig något i vad våra deltagare beskriver ovan, att kunskap är viktigt för att ungdomar ska kunna ta steget att söka hjälp. Om ungdomarna tidigt får kunskap kring vad våld är och att det inte är offret som bär skulden så kanske en hade vågat söka hjälp, som Matilda också nämner ovan.

Det framkommer också i fokusgrupperna att de tycker att informationen kring vad våld är och var man vänder sig om något händer bör vara mer tillgänglig än bara utbildning i skolan. De ger förslag på att det kan finnas reklam på olika platser där ungdomar befinner sig, reklam om olika hjälpinsatser samt information om olika typer av våld så att en utsatt person lättare ska kunna känna igen sig. Tjejgruppen diskuterar vad som kan förbättras för att det ska underlätta för offer att få hjälp;

Ellen: /.../ alltså informationen och kunskapen som man får från skolan och också liksom att man gör reklam för vad som är våld kan vara viktigt också.

Matilda: /.../ att man liksom får ut informationen i skolan och liksom verkligen pratar om det.

Amanda: Jag tycker att informationen ska vara mer lättillgänglig än skolan, det kanske finns reklamer lite här och där angående kvinnojourer och ungdomsmottagning till exempel och sånt så folk vet om det mer så det liksom är någonting man tänker på att man kan vända sig till.

Noonan & Charles (2009) har i sin studie beskrivit att skolbaserade åtgärder och ökad kunskap om våld i nära relationer och jämställdhet har en bevisad effekt för att förebygga våld i nära relationer bland unga. Även om de skriver specifikt om att förebygga att våldet uppstår så går det också att tolka och föra över på när våldet redan skett. Kunskap kan bli ett viktigt verktyg för att våga söka hjälp och att ta sig ur en våldsamt relation. Gottzén & Korkmaz (2013) beskriver att kunskap om våld i nära relationer kan underlätta för ett offer att förstå och tydliggöra sin position, att hen är i ett våldsamt förhållande. Det kan också medverka till att den utsatta personen förstår att hen inte behöver skämmas för sin situation och på så sätt kan det underlätta för den utsatta att söka hjälp.

Det framkom tydligt i våra intervjuer att det finns en brist på kunskap om våld och olika hjälpinsatser, de var inte säkra på var de skulle vända sig om något hände, detta var extra tydligt i killgruppen. Killgruppen nämnde främst skolkuratorer och BRIS som en hjälpinsats medan tjejgruppen och den mixade gruppen utöver det även nämnde ungdomsmottagning, jourer och olika hemsidor som platser att söka hjälp på. Den mixade gruppen svarar på frågan om hur de tycker att information kring hjälpinsatser ser ut;

Maja: Jag tycker den är icke-existerande

Pontus: Gå in på den här hemsidan och prata med folk, då löser allt sig...

Maja: Ja, det är som BRIS, bara ring någon så löser allt sig men det är ju ... njaaa.

Elin: Jag har inte fått veta det, utan det är mer att om något händer så googlar man och hittar något.

Våldets normalisering

Den mixade gruppen och tjejgruppen diskuterade även våldets normalisering som en bidragande faktor till att inte berätta om våldet. De nämner hjärntvättning, att hela tiden bli intalad att det är ens eget fel att man blir utsatt för våld så man till slut tror på det själv och att man skuldbelägger sig själv för våldet. De nämner också att det kan vara småsaker som händer hela tiden vilket gör att personen inte märker att den är i en dålig situation förrän den är så djupt inne i det. Tjejgruppen diskuterar om en kan bli van att leva i en våldsamt relation.

Amanda: *Ja, till slut så blir, i början kanske det kommer som en chock man tycker det är jobbigt men sen till slut så kommer du bli van vid det så det kommer liksom bli som att du är autopilot alltså du dissocierar från den situationen så du kommer inte känna dig i kontakt med verkligheten för din kropp kommer ignorera och ditt sinne kommer ignorera vad som händer och sen till slut kommer det kännas normalt som att "aah men jag förtjänar det" eller "jag gjorde han arg" eller "jag borde gjort detta" liksom.*

Matilda: *Jag tror att många situationer där det förekommer våld i en relation så tror jag att det sker så här långsamt att oftast är det inte att han börjar slå jättemycket en dag utan att det kommer ett slag nu och så blir det såhär "nej men förlåt jag ska aldrig göra om det" och sen, om vi säger då att det är psykiskt våld eller manipulation, du ser det inte förrän du har kommit så långt in i det så du inte vet hur du ska ta dig därifrån så att ja... det är att man vänjer sig för du märker inte att du har hamnat i det förrän du redan är där, då man redan sitter fast i situationen typ och inte vet hur du ska ta dig ur eller inte vet om du kan ta dig ur liksom.*

Ellen: *Man har ju hört folk som liksom alltså dom blir vana med till exempel att ens partner slår en och liksom tänker att "aa men, det är inte så farligt" de försöker nästan beskydda personen som gör det mot en och aa de blir typ vana vid det /.../.*

Även Gottzén & Korkmaz (2013) diskuterar våldets normaliseringsprocess som ett hinder till att söka hjälp. De beskriver att normaliseringsprocessen handlar om hur våld blir en del av relationen, det blir så normalt att det till slut accepteras av offret. De menar vidare att våldet trappas upp under en längre period vilket påverkar offrets förmåga att göra något åt våldet, eftersom offret till slut anser våldet som en normal del i förhållandet. Detta belyser även mixade gruppen i diskussionen nedan:

Maja: *Jo, att man blir som hjärntvättat och att man...börjar tro på det själv och att det här är mitt fel*

Elin: *Jag tror det är ganska lätt att hamna över den tröskeln, att först, det hände bara men jag är inte bekväm med det här, såhär skulle det inte varit /.../.*

Chung (2005) menar att kvinnor tenderar att förminska våldet. Detta visar sig något i diskussionen ovan. Tjejgruppen nämner att man till viss del lägger skulden på sig själv för att man blir så van med våldet, att man tänker att "det är inte så farligt" men också att man försöker beskydda sin partner. Gottzén & Korkmaz (2013) menar på att tjejer ofta skyller våldet på killen men anklagar samtidigt sig själva för att ha provocerat fram våldet på grund av något de har gjort fel. Maja i den mixade gruppen är inne på samma spår, att man blir van med våldet och skuldsätter sig själv:

Sen att man kan ju bli van även om man inte borde bli van /.../ att bli hjärntvättad och att bli intalad att det här är det jag förtjänar, att det är så bra det kommer bli för mig och det här mitt liv och jag tänker att det inte bara vara att man blir misshandlad eller sexuellt utnyttjad, utan det kan bara vara att jag inte är kär i den här personen

längre men det är så bra det kommer bli för mig, jag kommer aldrig hitta någon igen, det kan bli som ett dåligt förhållande, /.../ jag känner inte för den här personen längre, och då kan det växa och man mår dåligt, och då kan man bli van vid att må dåligt för att man tänker att det här är allt jag är värd... (Maja)

Barter (2009) menar på att tjejer oftare tenderar att stanna kvar i våldsamma förhållanden för att de generellt har en större önskan att vara i ett förhållande, att möjligheten till att få vara i ett förhållande därför väger upp det våldsamma beteendet. Detta visar sig till viss del i Majas kommentar ovan. Det handlar inte bara om att bli van med våldet utan också att man stannar kvar i ett dåligt förhållande för att man tror att det inte kommer bli bättre, att man inte kommer träffa någon annan och stannar därför kvar då det är bättre att vara i ett dåligt förhållande än i inget förhållande alls.

Våldsutövare

Gemensamt för alla fokusgrupper var att de ansåg att en person som utsätter någon för våld kan behöva hjälp men för att de ska söka den hjälpen behövs en stark självinsikt. De menar att våldsutövaren verkligen behöver förstå att den utsätter någon för våld men också att den har ett problem som hen behöver ta tag i. Dock verkade grupperna tro att det inte är så vanligt att våldsutövare söker hjälp för det. Nedan svarar den mixade gruppen på frågan om de tror att en person som utsätter andra för våld skulle söka hjälp för det:

Maja: Då måste man ha väldigt stark självinsikt känns det som...att söka hjälp själv, det hör man väldigt sällan om...

Elin: Det känns som om att om man skulle...det är som vi snackade om, alla är inte dåliga människor även om man gjort misstag typ...

Maja: Ja, om man har gjort misstag och inser själv jag är inte en dålig person, jag gjorde bara ett dåligt misstag och jag måste ta ansvar för det...

Elin: Man tänker att man känner sig själv och ba jag kommer inte göra det igen, jag är en bra person, då behövs inte sökas hjälp men man kanske inte har den självkontrollen som man tror att man har, när man väl blir arg så kanske man slåss, men när man inte är arg då tänker man att man gör inte det... man måste verkligen känna sig själv som vi snackade om...

Även Gottzén & Korkmaz (2013) diskuterar att självinsikt behövs för att söka hjälp, det visar att den som utövar våld är medveten kring sina handlingar och att hen vill ta tag i sina problem. En våldsutövare som deltagit i deras studie beskriver att genom att söka hjälp och visa på insikt så är chansen större att omgivningen inte dömer lika mycket eftersom man visar på att man vill förändra sitt beteende.

Två av grupperna nämner skuld känslor som en anledning för våldsutövare att söka hjälp, de menar att en person som utsätter någon för våld antagligen har skuld känslor för det eller att personen inser att det är något hen måste ta ansvar för. I killgruppen diskuterades skuld känslor

något mer än i de andra grupperna och de menar på att konsekvenserna för att ha utsatt någon för hjälp kan vara mindre än att behöva lida över att man gjort något dåligt. Lucas beskriver det så här:

/.../ alla är ju fortfarande människor och man kommer alltid såhär, tror jag, jag tror att alla har skuldkänslor för det man gör och vissa kan inte ta skuldkänslor ifall det blir för mycket och då, om man har utsatt någon, så kanske det blir lättare att prata om det sedan. Jag tror det är såhär konsekvenserna för att prata om det är mindre än att behöva lida över att man har gjort något dåligt. (Lucas)

Det Lucas säger går i linje med vad Gottzén & Korkmaz (2013) beskriver i sin studie. Att vissa killar som utövat våld mot sin partner har ett behov av att prata av sig och väljer därför att berätta om våldet.

Även rädsla för konsekvenserna nämndes av alla fokusgrupper som en anledning till att en våldsutövare väljer att inte söka hjälp. Två av grupperna nämnde också ålder som en aspekt, att konsekvenserna ser olika ut beroende på hur gammal man är. De menar att en person under 18 antagligen inte kommer få några allvarliga konsekvenser medan en vuxen person kan riskera fängelse vilket gör det lättare för yngre våldsutövare att söka hjälp. Ashley & Foshee (2005) menar istället på att äldre personer, både offer och förövare, var mer benägna att söka hjälp än yngre. De menar vidare att tonåringar inte har samma kognitiva mognad som en vuxen, när ungdomar mognar så ökar chansen att söka hjälp då de får större förmåga att förstå konsekvenserna av deras beteende men också att se fördelen med att söka hjälp.

Killgruppen nämnde även att det kan bero på hur allvarligt våld man utsatt någon för om man söker hjälp eller inte och menar på att om det skulle vara något väldigt allvarligt så är chansen att man söker hjälp mindre. Detta kan stödjas med vad Gottzén & Korkmaz (2013) nämner, att både offer och förövare ofta ser våldet som något privat eller som något som inte är tillräckligt allvarligt att söka hjälp för. Om våldet är väldigt allvarligt tenderar ungdomar att dölja vissa detaljer kring våldet för att det inte ska verka så allvarligt som det faktiskt är (Gottzén & Korkmaz, 2013).

Intervjuare: *Finns det något som kan göra att man inte vill berätta om sin situation?*

Lucas: *Det är klart, om det är en väldigt hemsk situation, så är det, om det är något väldigt allvarligt man gjort, såhär, så kan det nästan vara omöjligt att prata om, beroende på ålder också såklart, om man gör något allvarligt som vuxen så tror jag inte att det är så vanligt att man kommer prata mer eller vilja prata om det men om man är ungdom så är det lite vanligare kanske, men en del är väl för att man är rädd för vilka konsekvenser som ska komma.*

Tjejgruppen och den mixade gruppen diskuterade även att en person som utsätter någon för våld kanske inte vet om det själv, hen kanske inte vet eller förstår att det hen gör klassas som våld. Matilda ger sin förklaring till varför hon tror att våldsutövare inte söker hjälp:

Aa jag tror att delvis såhär om det då inte är fysiskt våld då så är det nog många som inte inser att de utsätter sin partner för våld på olika sätt liksom men även att när man väl ska söka hjälp så är det väl skam, man vet att det man gör är fel och då kanske man inte vågar söka hjälp för att man vill kanske inte, alltså söka hjälp för att man vet att man har utsatt någon annan för våld liksom, man vill inte att andra ska veta att man har gjort det. (Matilda)

Det framkom i alla fokusgrupper att kunskapen kring var man kan vända sig för hjälp som våldsutövare var begränsad. Killgruppen nämnde psykolog som en hjälpinsats medan de andra grupperna nämnde psykolog samt tjej- och killjourer. De visste dock inte om det fanns något specifikt ställe man kunde gå till som just våldsutövare.

Intervjuare: Har ni någon information om att det finns såna ställen som faktiskt hjälper?

Rickard: Inte som så här, som är speciellt för personer som utövar våld, det visste jag inte.

Fokusgrupperna fick frågan om vad de tror skulle kunna underlätta för att våldsutövare ska ta steget till att söka hjälp. Precis som med hjälpsökande för de som blir utsatta för våld så nämndes även här en brist på information och kunskap. Deltagarna menade på att information om var man kan vända sig bör vara mer tillgänglig. Tjejgruppen diskuterade även att det bör normaliseras mer att söka hjälp om man utsätter andra för våld, men också att man bör informera om att det är både tjejer och killar som utövar våld samt om hur våldet kan se ut. Matilda ger sin syn på saken:

Även där liksom lite mer att man gör det mer normaliserat att, om du utsätter folk, att det kan bli bättre liksom, att det finns hjälp att få om du inser att du är i den situationen att du utsätter andra för våld även liksom att man pratar mer om det i skolan men även där liksom att det finns mer som Amanda sa, reklam liksom att det finns hjälp att få typ. (Matilda)

Vilka man går till för hjälp

Under detta tema var det några subteman som blev extra utmärkande under vår analys, dessa subteman är vänner och familj samt utomstående. Två av våra fokusgrupper nämnde att de helst vänder sig till vänner för att ta hjälp, de menar på att det känns mest bekvämt. Den mixade gruppen var mer inne på att det beror på personen, vem just den personen är bekväm att prata med och beroende på vad en har för relation till sina föräldrar och till sina vänner.

Vänner och familj

Jag tror det är lättast att vända sig till sina vänner, jag känner iallafall att det är lättare att prata med vänner än typ min mamma, jag vet inte varför men jag bara föredrar att prata med vänner, det känns typ tryggare på något sätt. (Rickard)

Att ungdomar föredrar att gå till vänner för hjälp stöds av flera tidigare studier, bland annat Sears *m.fl.* (2006), de beskriver att ungdomar sällan berättar om våldet men om de gör det så föredrar de att i första hand gå till vänner för stöd.

Alla fokusgrupper diskuterade att ta stöd från sina föräldrar om de var utsatta för våld i nära relationer men killgruppen och tjejgruppen var överens om att det kändes lättare att vända sig till vänner. De menade på att man vet inte hur föräldrarna kommer reagera, att det finns en rädsla att föräldrarna överreagerar eller gör något man inte vill att de ska göra medan en kompis väntas vara mer som en lyssnande stöttepelare. Två av grupperna nämnde också att deras föräldrar är en annan generation och menade på att de kanske inte skulle förstå deras situation om de berättade men också att man vill hålla vissa saker privat som ungdom. Amanda och Matilda ger sina åsikter:

Amanda: För att om, alltså en kompis är en person som för mestadels kommer vara på din sida och en förälder är en person som ska guida dig så det är ofta väldigt konstruktivt om du går till en förälder och sen kan det ju också vara lite, man känner sig lite naken för du kommer alltid hem och din förälder är alltid här och att man vill ha sitt privatliv lite som ungdom det känns inte så konstigt, det är en del av ungdomen känner jag.

Matilda: Även det att liksom en kompis eller någon anonym som man kan skriva med, dom kanske inte kan göra någonting, men dom kan göra lösningar medan en förälder kanske försöker stoppa situationen helt och hållet eller på ett sätt som inte du känner att du vill att det ska hända liksom, kanske anmäla till polisen eller liknande medan en kompis kanske bara sitter där och lyssnar och försöker ge råd liksom.

Vad deltagarna säger om varför de hellre vänder sig till vänner framför föräldrar går i linje med vad Bowen *m.fl.* (2013) beskriver i sin studie. De menar att risken för att vänner ska "läxa upp" en kring vad som är rätt och fel i förhållanden är mindre än om man vänder sig till en vuxen och att det kan vara en anledning till varför ungdomar hellre söker sig till sina vänner för stöd. Gottzén & Korkmaz (2013) menar att föräldrarnas möjlighet att agera mot våldet är något oklar. De menar vidare att föräldrar som får veta om våldet ofta agerar kraftfullt.

Utomstående

Tjejgruppen nämnde även hemsidor där man kan chatta med någon anonymt, de menar att det kan vara enklare för en utsatt person att prata med någon utan att behöva berätta vem man är. Amanda och Matilda i tjejgruppen diskuterar:

Amanda: Man kan ju prata med folk anonymt på internet om man vill, jag vet inte vad det heter tjejjouren eller kvinnojouren så kan man prata med dom och ställa frågor anonymt då så du behöver inte ens nämna vem du är och det kan kännas väldigt enkelt för en person som varit med om våld då man vill inte ha ögonen på sig /.../.

Matilda: Och har man ingen kompis som man känner att man vågar gå till och man vet liksom ingen kvinnojour så kanske man kan som dom säger prata med någon typ av kurator i skolan eller ungdomsmottagningen eller vårdcentralen, liksom försöka få tag på någon som kan ge ett förslag liksom, för ibland kanske man inte kan prata med någon i sin närhet för att man inte vill att de ska veta.

Som Amanda och Matilda diskuterar ovan så kan det för vissa kännas enklare att söka hjälp hos någon som inte vet vem man är, detta är något som kommit upp i alla våra fokusgrupper. De menar på att en anledning till att söka professionell hjälp är att man vet om att de har tystnadsplikt, de menar att det kan kännas lättare för en person att berätta om våldet om de vet att ingen berättar det vidare till någon annan. Något varje fokusgrupp diskuterade var skam i relation till att söka hjälp, att det är känslan av skam som gör att man inte vill berätta om våldet eller som gör att man hellre söker sig till en professionell. Forskningen har visat olika resultat kring varför ungdomar väljer att vända sig till professionella för hjälp men också olika resultat kring vilka ungdomar helst vänder sig till för att berätta om våldet (Bowen *m.fl.*, 2013). Martin *m.fl.* (2012) menar exempelvis att vissa kvinnor föredrar att söka professionell hjälp eftersom de tror att vännerna skulle förminska våldet eller inte förstå deras situation. Ashley & Foshee (2005) diskuterar att killar tenderar att söka professionell hjälp i något större utsträckning än tjejer, men att en anledning till att inte söka professionell hjälp är då man är rädd att det som sägs inte ska hållas hemligt. Just dessa anledningar är inget som diskuterades i våra fokusgrupper utan de diskuterade snarare att man i vissa fall hellre vänder sig till en professionell just på grund av deras tystnadsplikt. Bowen *m.fl.* (2013) menar på att rädsla för att bli dömd av sin omgivning påverkar valet av vem man vänder sig till och kan vara anledning till varför ungdomar väljer att söka hjälp av professionella. Ungdomar i Martin *m.fl.* (2012) studie uttryckte hur viktigt det var att professionella har tystnadsplikt om de ska söka hjälp, att det får en att känna sig mer säker.

Pontus: Om man pratar med någon professionell som man inte har någon relation till kan det vara för att man inte vill få det offentligt bland sina kompisar och familj och sånt där och att man känner ...

Elin: Man kan skämmas, som vi pratade om...

Elin beskriver vidare:

/.../ om jag berättar för mina kompisar så kommer dom berätta för varandra och så kommer det att spridas och så kommer mina föräldrar få reda på det... om jag berättar för en lärare så kanske dom berättar för mina föräldrar men om jag berättar för någon

professionell så kan det ju vara att dom har ju tystnadsplikt och får inte berätta någonting ifall jag inte säger att dom får göra det... (Elin)

Könsskillnader

Att det finns en viss skillnad mellan tjejer och killar vad gäller hur och om en söker hjälp för våldet framkom som ett tema i vår analys. Tidigare forskning har visat på att det finns en könsskillnad kring i vilken omfattning tjejer respektive killar söker hjälp för våld men också en skillnad till varför de väljer att inte söka hjälp. Forskningen tyder på att tjejer söker hjälp i större utsträckning än killar (Gottzén & Korkmaz, 2013), dock kan det handla om att tjejer oftare är utsatta för våld i nära relation än vad killar är, något som nämns i flera studier (Gottzén & Korkmaz, 2013; Chung, 2005; Överlien, 2018).

*Intervjuare: Tror ni det skiljer sig mellan killar och tjejer hur mycket man söker hjälp?
Lucas: Aa, inte riktigt såhär, kanske att tjejer söker mer hjälp eftersom det är vanligare att tjejer blir utsatta för våld av killar, så då antar jag att det är mer tjejer än killar som söker hjälp.*

Forskning visar också på att killar oftast väljer att inte söka hjälp på grund av att de är rädda att inte tas på allvar och för att det är ett hot mot maskuliniteten och att tjejer främst väljer att inte söka hjälp för att de är rädda för omgivningens åsikter (Gottzén & Korkmaz, 2013; Sears *m.fl.*, 2006; Bowen *m.fl.*, 2013). Att det skulle vara ett hot mot maskuliniteten nämndes inte av killgruppen, däremot nämnde de att de skulle prata i metaforer för att få tips och råd från sina vänner om de var utsatta för våld. Detta kan tolkas som ett hot mot maskuliniteten, att man inte vågar berätta om våldet rakt ut och istället pratar i metaforer och på ett undvikande sätt. Tjejgruppen och den mixade gruppen belyste att könsnormer i samhället kan bidra till att killar inte söker hjälp, inte för att det är ett direkt hot mot maskuliniteten men för att våldet förminskas mer och att våldet inte tas på allvar just på grund av att de är killar och de förväntas vara de starka. Detta framkommer även i Gottzén & Korkmaz (2013) studie, de menar att killar skäms mer över att söka hjälp då de är rädda för att inte tas på allvar men också för att killar förväntas vara starka och maskulina. De menar vidare att tjejers våld inte anses lika allvarligt och är mer accepterat än killars våld mot tjejer. Den mixade gruppen diskuterar:

Maja: "Ingen kommer tro mig, ingen kommer ta mig på allvar" /.../

Elin & Pontus: Jo...

Elin: När dom där männen eller killarna skäms tror jag det beror på att samhället säger att du borde inte tycka så här...

Pontus: Normer och tankar.

Amanda i tjejgruppen svarar på frågan om det skiljer sig åt om en tjej eller kille söker hjälp för våld:

Ja givetvis, för våld som sker mot män det förminskas väldigt mycket då det är liksom, /.../ alltså när en man har blivit våldtagen så är det oftast typ kommentarer som man får är "aa men hur kan en tjej våldta dig, killar vill ju alltid ha sex" typ eller aa så hur kan det ens hända "jag hade varit glad om en tjej hade gjort så mot mig". Såna kommentarer hörs väldigt ofta och det gör att killar inte vågar komma ut om sina våldtäktshistorier eller typ angående våld i nära relationer /.../ oftast att ja men "man eller mus" och "varför går du inte emot din tjej då, varför försvarar du inte dig själv, fan vad töntig du är då det är bara en tjej vad ska hon göra" alltså allt blir väldigt förminskat. (Amanda)

Det våra deltagare beskriver ovan om våldets förminskande går i linje med vad Gottzén & Korkmaz (2013) beskriver, de menar på att många ungdomar upplever ett förminskande av våldet när de berättar för sitt nätverk. De menar vidare att familj och vänner till både våldsutövare och våldsutsatta kan fördöma våldet.

Utifrån det teoretiska begreppet stigma går det att förstå rädslan för att bli dömd av sin omgivning och att både en våldsutsatt och en våldsutövare skäms för våldet. Som offer kan rädslan grunda sig i att man är rädd att bli stämplad som just offer och att man därmed skulle förlora status och tillskrivas skulden för våldet, alternativt att inte bli trodd. Som våldsutövare kan rädslan grunda sig i att man inte vill bli stämplad som exempelvis kvinnomisshandlare eller tillskrivas en viss typ av egenskaper. Murray *m.fl.* (2015) menar på att offer för våld i nära relationer kan dömas, stereotypiseras och misstros, något som kan bidra till att offer inte söker hjälp för våldet. Rädslan för stigmatisering kan även ses i relation till vem man väljer att gå till när man söker hjälp, professionella ansågs av informanterna ha fördelen av tystnadsplikt och att man kan på så sätt undvika att känna sig dömd av vänner och familj.

Teorin om våldets normaliseringsprocess kan ses i relation till flera av informanternas syn på varför en person inte lämnar ett våldsamt förhållande. Informanterna förklarar att våldet kan trappas upp och bli normalt i relationen, vilket går i linje med teorin. Flera informanter i studien menar även på att den våldsutsatta kan skuldbelägga sig själv för våldet, vilket även det beskrivs som en central del av våldets normaliseringsprocess (Lundgren, 2004).

Utifrån den utvecklingsekologiska teorin går det att tolka vissa av informanternas svar angående varför man inte söker hjälp, vem man söker hjälp av och vilka som söker hjälp. Hur en individs relationer inom utvecklingsekologiska mikrosystemet ser ut kan påverka vem en väljer att vända sig till för hjälp. Att ungdomar generellt föredrar att vända sig till vänner för hjälp kan kopplas till att vännerna utgör en viktig del i ungdomens liv. Har man exempelvis en bra och öppen relation med sina föräldrar kanske man hellre vänder sig till dem än till sina vänner, har man ingen i sin absoluta närhet som man vill vända sig till kanske man hellre väljer att söka sig till professionella.

Föräldrars utbildning som tillhör individens mesosystem (Bronfenbrenner, 1979) kan ha en påverkan på om en ungdom väljer att söka hjälp eller inte samt vem och ungdomen väljer att söka hjälp hos. Om exempelvis en förälder har kunskap kring våld så kanske denna förälder förmedlat denna kunskap vidare till sitt barn vilket kan göra att ungdomen ser våldet tidigare och förstår att det är fel. Även familjeförhållanden kan påverka hur ungdomen ser på våld och hjälpsökande, en ungdom som exempelvis lever i en familj där våld förekommer kanske inte ser det som något man söker hjälp för eller så kan våldet ha blivit normaliserat. Medan en ungdom som inte upplevt våld i hemmet kan ha större chans att förstå att det är ett beteende som inte är acceptabelt.

Att förebygga våld

I följande avsnitt fokuserar vi på förebyggande med teman kunskap och individens ansvar som framkom genom vår analys. Samtliga grupper ansåg att kunskap var en viktig faktor i att kunna förebygga våld i nära relationer. Kunskap var genomgående ett återkommande tema under diskussionerna kring insatser och förebyggande arbete under intervjuerna. Individens ansvar framkom som tema under analysen då ett flertal informanter hade på ett eller annat sätt återkommit till att individen som blir utsatt också har ett ansvar för att förebygga eller undvika att hamna i en dålig situation och ett dåligt förhållande eller att personen som blir utsatt själv kan känna att den har ett ansvar.

Kunskap

Kunskap om våld i nära relationer bland unga anses av flera informanter vara en brist och de efterfrågar mer undervisning från samhällets institutioner, där det främsta ansvaret läggs på skolan. I dag menar flera av informanterna att de får information om våld i nära relationer bland unga främst från sociala medier och om någon i ens närhet har blivit utsatt. Maja i den mixade gruppen uttryckte sig så här:

*/.../ Om jag har hört det är det mer att man känner personer eller hör om personer som det händer, inte så mycket att man hör det från vuxna eller från skolan eller... att det händer, mer sociala medier och personer i ens närhet så det känns inte som ett offentligt världsproblem som vi måste ta hand om utan det är mera att man hör att det händer.
(Maja)*

När det kommer till förebyggandet av våld i nära relationer ansåg flera av grupperna att utbildning bör ges i tidig ålder. Den mixade gruppen diskuterar deras kunskap om våld i nära relationer:

Elin: Jo, det är så man hör att det händer, man har kompisar och man pratar med folk på nätet, när man var i, när man hade sexualkunskap på högstadiet, jag kommer inte ihåg att det togs upp så mycket.

Maja: Nej, det var mer hur du inte blir gravid och vad du ska göra om ifall någon gör något som du inte vill, det var inte att det snackas om "det är här är våld" eller det här

klassas som våld och när det här händer då vet du att det här inte är rätt och det här förtjänar inte du. Och att minst bland ungdomar, det pratas om i generella sammanhang, ja men våld mot kvinnor, då tänker man inte på kvinnor som i flickor, som i ett barn, då är det kvinnor som vuxna kvinnor med jobb och make, liksom.

Maja påpekar ovan att om våld i nära relationer nämns i skolan så handlar det oftast om vuxna relationer och menar att detta är något som hon tror att ungdomar har svårt att relatera till sina egna nära relationer. Detta stämmer väl in med Gottzén & Korkmaz (2013) resonemang kring att ungdomar har svårt att identifiera sig med en gift kvinna som har barn och blir utsatt i en relation samt att en vuxen man som utövar våld ofta inte ses som samma sak som en ung kille som utövar våld. Hellevik *m.fl.* (2015) menar på att ungdomar anser att skolan har ett stort ansvar gällande att förebygga våld bland unga, vilket även informanterna i denna studie anser. Det framkommer även i samtliga intervjuer att informationen från skolans håll brister och det bör läggas mer fokus på kunskap om vad som är våld i nära relation och att lära barn i ung ålder vad som inte är okej i en relation. Gomez *m.fl.* (2011) menar även på att ökad kunskap om jämställdhet har en förebyggande effekt mot våld i nära relationer. Detta var även något som nämndes av ett par informanter, att skolan har ett ansvar att förmedla kunskap om könsroller och jämställdhet för att kunna förebygga att vissa individer påverkas av negativa stereotypa könsroller hemifrån och att bryta reproduktionen av våldsamma normer från uppväxten. Att utbildning om jämställdhet är viktigt i det förebyggande arbetet stöds även av Lundgren & Amin (2015) och till viss del av Fellmeth *m.fl.* (2015) som också fann detta som den förebyggande åtgärd med bäst effekt. Den mixade gruppen diskuterar hemmets påverkan och skolans ansvar i det förebyggande arbetet:

Pontus: Mm, precis och anledningar till flera inte gör det kanske beror på att de har växt upp i ett typ av tankesätt eller någonting

Elin: Dom kanske inte ens vet att dom har fel

Maja: /.../ eftersom man inte träffar så många nya människor med andra åsikter och tankar, kan vara att man som stannar fast i tiden med sina föräldrars åsikter typ och då kan det vara ens föräldrar som är en äldre generation hade det på ett sätt men nu är det nya tider men man har inte insett det själv för att man inte har fått lära sig i skolan att liksom man behandlar inte kvinnor på det här sättet, och det är någonting som...vad kan man göra för att förebygga våld i nära relation

Informanternas resonemang kring att påbörja undervisning om våld i nära relationer och vad som inte är okej i en relation tidigt i skolgången är även något som Noonan & Charles (2009) är inne på i sin studie där de menar att framgångsrikt förebyggande arbete bör inledas tidigt i tonåren, gärna innan de flesta har haft en intim relation av något slag. De menar även att det är viktigt att skraddarsy utbildningen efter kön och ålder. Detta är även något som Elin i den mixade gruppen är inne på i ett resonemang kring förebyggande arbete:

/.../ folk som går i lågstadiet nu har en egen iPad och kan sitta och chatta och sånt och då krävs det utbildning anpassat för tiden. (Elin)

Individens ansvar

Det uppstår en diskussion i killgruppen om den enskilde individens eget ansvar för att undvika att bli utsatt, främst på sociala medier och att dela intima bilder. Lucas verkar vara lite inriktad på eget ansvar för att inte hamna i en sån situation men det uppstår viss meningsskillnad inom gruppen angående när det inte längre anses vara ens eget ansvar att undvika:

Lucas: Det är alltid ett val att använda sig av sociala medier också, att välja vilka du umgås med. Så om man skulle bli utsatt för något så är det väl till viss del ens eget fel men också, ibland går det såklart inte att hjälpa det men man måste vara mycket medveten själv om vad man ger sig in på, typ såhär om man blir utsatt då för man såhär försöka förbättra sig själv, för det kan alltid fortsätta hända också, om det har hänt så finns det inte mycket mer att göra än att typ stå ut antar jag.

Oliver: Men typ, det finns vissa gånger som man inte kan påverka det helt om man säger såhär att man inte använder sociala medier överhuvudtaget typ och så bråkar man med någon, och de kan ju fortfarande ta kort liksom och lägga ut även om man är omedveten liksom och sprida runt det typ.

Killgruppens diskussion går i linje med det en del europeiska ungdomar framförde i Hellevik *m.fl.* (2015) studie där de menar på att individen själv har ett visst ansvar för att inte välja fel partner och att stå upp mot dålig behandling. En annan sida av att se våld som något den utsatta skulle kunna förebygga är att en person kan känna skam för sitt val av partner och för att den stannar i en våldsam relation (Gottzén & Korkmaz, 2013). Maja framför nedan en tanke om denna problematik:

Det är också skillnad på... om man skulle bli misshandlad på stan, då hade man inte skämts på samma sätt som om blir misshandlad i nära relation, för då är det liksom jag har valt att leva med den här personen och jag har valt att lita på den här personen, och sen gör den det här mot mig, vad säger det om mig? /.../. (Maja)

Chung (2005) menar på att i och med ökad betoning på jämställdhet så ser tjejer inte på sig själva som offer längre och att våld i relationer då inte blir ett strukturellt problem utan ett problem som beror på den enskilde individen. Detta framkommer delvis under våra intervjuer, även om samtliga grupper fortfarande ser tjejer som mest utsatta och killar som mer vanliga förövare, finns det antydning som i svaren ovan om att den utsatta själv har ett visst ansvar för att ta sig ur förhållandet och att välja en bra partner.

Enligt den utvecklingsekologiska teorin så har skolan en stor påverkan på barn och ungdomars utveckling (Bronfenbrenner, 1979). Skolan ingår i individens mikrosystem och sättet att utbilda kan ha stor betydelse för hur ungdomar ser på våld och relationer och skulle också kunna bidra

till att förebygga våldet. Skolan kan därför, utifrån den utvecklingsekologiska teorin, anses vara en faktor som påverkar om en ungdom utsätter sin partner för våld samt om en ungdom blir utsatt för våld i nära relation. Att informanterna i denna studie tar upp skolan som en viktig del i det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer kan tolkas som att informanterna i studien uppfattar skolan och kunskapen som de får därifrån, som en av de viktigaste delarna i omgivningen för att förebygga våld i nära relationer bland unga.

Att samtliga grupper uttryckte en tanke om att individen själv skulle kunna förebygga att hamna i en dålig situation kan höra ihop med en norm där samhället till stor del anses vara jämställt. Normer i samhället påverkar hur individen tänker och beter sig (Bronfenbrenner, 1979). Om, som Chung (2005) är inne på, samhället anses vara jämställt och därmed att det inte finns strukturella förtryck av kvinnor, så kan det resultera i att mer ansvar läggs på personen som är utsatt. Den person förväntas då bara kunna lämna relationen eftersom män och kvinnor anses vara jämlika på ett strukturellt plan, vilket innebär att män och kvinnor har samma förutsättningar, möjligheter och utsätts för samma konsekvenser. Detta kan även ses i relation till Majas resonemang kring val av partner och skam om man blir utsatt för våld i nära relation eftersom en själv har valt att ingå en relation. Att ha hamnat i en våldsamt relation kan ses som att den utsatta har dålig karaktär eftersom normen menar på att samhället i stort sett är jämställt och att det därmed beror på individen själv. Detta går även att tolka utifrån stigma, mer specifikt internaliserat och kulturellt stigma som Murray *m.fl.* (2015) beskriver där det ofta är den utsatta som får utstå stigmatisering och en känsla av utanförskap, där den utsatt lägger skulden på sig själv. På grund av den kulturella stigmatiseringen kan den utsatta även lägga skulden på sig själv eftersom de är medvetna om vad normen säger att de borde kunnat lämna eller inte hamnat i en våldsamt relation. Detta blir i sin tur till ett internaliserat stigma där den utsatta riskerar att se sig själv som ansvarig för val av partner och stigmat kan därigenom försvåra att personen lämnar en våldsamt relation.

Sammanfattning av ungdomars attityder till våld i nära relationer

Studiens frågeställningar handlade om att utforska ungdomars attityder till våld i nära relationer samt deras attityder till hjälpsökande och förebyggande av våld. I intervjuerna uttryckte ungdomarna en bred och innehållsrik information om olika åsikter, tankar, känslor och resonemang. I detta avsnitt har vi därför valt att sammanfatta studiens centrala aspekter.

Övergripande visade studiens resultat genomgående på att ungdomarnas attityder gentemot våld är att alla typer av våld är lika allvarliga och kan leda till lika allvarliga konsekvenser. Den visar även på att fysiskt och psykiskt våld är de två våldsformer som nämns spontant av informanterna vid frågan om vad våld i nära relationer kan vara. Genomgående visar resultatet på att ungdomarna anser att det är vanligare att tjejer är utsatta för våld och att killar är våldsutövare. Dock menade även flera av ungdomarna, speciellt tjejerna, att våld av tjejer mot killar förminskas i samhället och att de finns en syn på att tjejer inte kan skada killar. Genomgående uttrycker informanterna även att våld, speciellt sexuellt våld, på olika sätt normaliseras genom skämt och memes på sociala medier. Genom att grov porr är normaliserat blir grövre sex en norm, detta är speciellt något som tjejerna tar upp i studien.

Övergripande visar studiens resultat även på att informanterna anser att brist på kunskap är en orsak till att våld uppstår och att en våldsutsatt inte söker hjälp. De menar att ökad kunskap är en nyckel till att förebygga våld i nära relation samt att underlätta hjälpsökande. Kunskap kan bidra till att inse att man är i en våldsam relation. Informanterna menar att genom kunskap om vad våld är och vad som är inte är okej i en relation kan det vara lättare att ta sig ur en våldsam relation. De efterfrågar mer kunskap främst genom skolan och specifikt kommer sexualkunskapen upp som en undervisningsform som måste utvecklas för att ge kunskap om våld i nära relationer. Studiens resultat visar att flera av informanterna anser att kunskap bör ges till barn i ung ålder och anpassas utifrån ålder för att kunna förebygga att en ung person hamnar i en våldsam relation. Detta går i linje Noonan & Charles (2009) studie som även den visar på att unga tonåringar bör få mer information om våldsamma och ohälsosamma relationer i förebyggande syfte.

Informanternas mest utmärkande attityder till att söka hjälp för våldet var främst att de helst vänder sig till vänner men det nämndes också av flera att det kan bero på från person till person vem man känner sig mest bekväm att prata med. Att ungdomar generellt föredrar att gå till vänner för hjälp stöds av flera tidigare studier (Sears *m.fl.*, 2006; Bowen *m.fl.*, 2013.; Martin *m.fl.*, 2012). Informanterna menade även på att man kanske hellre går till någon utomstående då man inte vill berätta för någon i sin närhet om sin situation. Övergripande visade studiens resultat på att känsla av skam och rädsla för att bli dömd av sin omgivning var de mest utmärkande anledningar till varför informanterna menade att man väljer att inte berätta om våldet, både vad gäller våldsutsatta och våldsutövare. Att ungdomar skäms för våldet och är rädda för omgivningens reaktion stöds även av bland annat Sears *m.fl.* (2006), detta kan även förstås utifrån begreppet stigma. Alla våra fokusgrupper uttryckte också att det finns en brist på information kring var man kan vända sig för hjälp och att den informationen bör vara mer lättillgänglig.

Något som framkom i intervjuerna var att det finns en syn att individen bär en viss måtta av eget ansvar för att inte bli utsatt för våld i nära relation. Detta var något som kom fram under intervjuerna utan att vi frågade om det, utan det uppkom spontant i samtliga intervjuer på olika sätt och i olika sammanhang. Det uttrycktes av ett par informanter att för att inte bli utsatt för våld på sociala medier av en partner, genom exempelvis nakenbilder som sprids, så har man ett val att inte skicka bilder till att börja med samt att välja rätt personer att umgås med. Flera av informanterna uttryckte dock medvetenhet om att det kunde vara svårt och komplicerat att undvika speciellt om man är ung och vill ha bekräftelse.

Diskussion

Fysiskt och psykiskt våld är de former av våld som nämndes spontant på frågan om vad våld är. Deras svar kan dock tolkas som att de ser digitalt våld som psykiskt våld och sexuellt våld som fysiskt våld men nämns även i relation till psykiskt våld. Detta visar att de är medvetna om både digitalt och sexuellt våld även om de inte benämner det som en del i deras initiala

resonemang. Detta kan eventuellt bero på att sociala medier ses som en naturlig del av deras liv och inte som en separat arena. Informanterna efterfrågade mer information från skolan om hur våld i nära relationer kan utspela sig. Kunskap var ett genomgående tema i olika delar av intervjuerna, oavsett om det gällde hjälpsökande, förebyggande arbete eller vad våld är så var bristen på kunskap något som samtliga grupper uttryckte. Precis som Noonan & Charles (2009) och informanterna menar vi att kunskap om våld i nära relationer; både vad våld är i förebyggande syfte samt kunskap vilka hjälpinsatser som finns behöver utvecklas för att underlätta hjälpsökande och förebygga våld. Detta verkar även vara något som Skolverket (2021) blivit mer medvetna om då vi under studiens gång uppmärksammade att läroplanen och namnet för kursen *sex och samlevnad* förändrats. *Sex och samlevnad* ska från och med höstterminen 2022 byta namn till *sexualitet, samtycke och relationer* vilket belyser vilka ämnen som kommer stå i fokus i undervisningen framöver. Detta går i linje med vad informanterna i vår studie efterfrågade. Vår förhoppning med denna förändring är att det ska ge unga personer kunskap om våld och på så sätt kunna ge bättre förutsättningar för att förebygga våld i nära relation och att ta sig ur en våldsamt relation. Mer kunskap skulle även kunna bidra till att internaliserad samt kulturell stigmatisering för våldsutsatta och våldsutövare minskar och att det därmed även blir lättare att söka hjälp.

Informanterna uttryckte att stigmatisering var en anledning att inte berätta om våldet och en anledning till att man skulle välja att vända sig till vänner för stöd. De menade att det var mindre risk att vänner skulle agera på ett sätt som inte var önskvärt utan att de endast skulle finnas där som ett stöd. Att ungdomar föredrar att gå till vänner för stöd kan förklaras med att vännerna ofta är de som står en närmast och att det ofta är vännerna som har störst inflytande på en i den åldern. Ungdomar hamnar lätt i kategori mellan vuxna och barn, där de vill vara självständiga från sina föräldrar.

Informanterna visade viss osäkerhet i diskussionen kring tjatsex och samtycke, då de uttryckte att tjatsex inte längre, i deras generation, var accepterat i relationer och att samtycke inte var något som man kan tjata sig till. Samtidigt sa ett par informanter att tjatsex ändå var normaliserat och att en del killar förväntar sig att kunna ha sex med sin flickvän när som helst. Detta tolkar vi som att det sker en förändring i samhällets normer och ungdomarnas egna normer som inte riktigt är synkroniserade i detta nu. Samtyckeslagen infördes 2018 vilket, tillsammans med debatten som fördes i media i samband med införandet, är troligen något som påverkat ungdomarnas åsikter gällande samtycke och tjatsex, men samtidigt sker normförändringar bland ungdomar, och därmed informanterna, långsammare än den formella jämställdhetsutvecklingen med exempelvis lagar, vilket resulterar i viss förvirring i vilken norm som gäller. Även Maquibar *m.fl.* (2017) resonerar kring samhällets jämställdhetsutveckling och menar på att formella normer som lagar och åsikter som uttrycks i massmedia har utvecklats i snabbare takt än ungdomarnas egna attityder angående könsroller och jämställdhet, vilket går i linje med vår egen tolkning av osäkerheten i resonemangen från informanterna. Tjejers våld genom kontroll och övervakning mot killar i sociala medier verkar även anses mer okej än killars våld mot tjejer. Könsnormer verkar fortfarande vara starka inom ungdomsgruppen trots allmän uppfattning om att varje generation blir mer och mer jämställd.

Dock är könsroller även något som ungdomarna är medvetna om och reflekterar kring, vilket i sig kan ses som en utveckling.

Flera av informanterna visar medvetenhet om våldets normaliseringsprocess och diskuterar hur våld både generellt i samhället och i relation kan trappas upp och att det är lätt att lägga skulden på sig själv för våldet. Skämt om våld och förminskade av våld i sociala medier uttrycker flera av informanterna vara en orsak till våld eftersom våldet då blir normalt. Normaliseringen och lättillgängligheten av porr tas upp som en faktor varför våld uppstår i en relation, speciellt i relation till sexuellt våld och ungdomars sexualitet. Informanterna uttryckte även en viss ambivalens kring hur mycket ansvar de anser att individen har för att undvika att bli utsatt, genom att välja rätt partner och att undvika att skicka nakenbilder eftersom de kan riskera att spridas. Dock uppfattade vi informanterna som osäkra på sina tankar kring det här ämnet, om det berodde på intervjusituationen och rädsla för att säga fel eller för att de egentligen inte hade en tydlig åsikt i ämnet är svårt att dra någon slutsats kring. Det är även här möjligt att de blir påverkade av olika normer i samhället på en och samma gång; en separat norm som skapas i sociala medier av influencers och bekanta, en övergripande samhällsnorm med nya lagar och samtidigt ens egen närmsta kompisgrupp och familj. Makro, exo och mikronivån kan fungera i symbios samtidigt som det kan väcka motstridiga tankar och känslor hos den enskilde individen, vilket denna osäkerhet kan tyda på.

Implikationer för socialt arbete och socialpedagogik

Under inledningen i uppsatsen beskrev vi ett problem med att våld i nära ungdomsrelationer inte uppmärksammas i stor utsträckning i samhället och i forskningen. Denna studies resultat visar på, i linje med tidigare forskning på området, att detta är ett utbrett problem bland unga. Denna studie bidrar med ytterligare kunskap kring hur ungdomar ser på våld i nära relationer och vilka hinder som ungdomar ser i hjälpsökande samt vad de anser är viktigt när det kommer till förebyggande arbete. Detta är något vi tänker att professionella inom socialt arbete skulle kunna ta till sig för att på ett, förhoppningsvis, bättre sätt kunna utforma olika insatser.

Vidare forskning

Utifrån våra förundersökningar i tidigare forskning under denna studies litteratursökning anser vi att det finns en kunskapslucka när det kommer till professionellas attityder och metoder kring arbetet med ungdomars våld i nära relationer. Detta skulle vara något för framtida forskning att se närmare på och att utveckla vidare.

I denna studie framkom det även tankar från informanterna om sociala medier och lättillgänglig pornografi har en påverkan på ungdomars sexualitet. Om och i så fall hur lättillgänglig pornografi påverkar ungdomars syn på våld och sexualitet skulle vara intressant att forska vidare kring, det hade kunnat bidra till djupare kunskap om vad som påverkar ungdomars syn på våld och vad som kan orsaka våld i ungas nära relationer.

Begränsningar och avgränsningar

Efter att vi hade bestämt studiens syfte och frågeställningar hade vi ett flertal diskussioner angående vilka teorier som kunde vara användbara för att tolka informanternas svar. Vi valde den utvecklingsekologiska teorin, stigma, normer och våldets normaliseringsprocess men valde även bort tänkbara teorier, främst genusteori och intersektionalitet. Anledningen till att vi valde bort genus och intersektionalitet är för att den utvecklingsekologiska teorin kan ses som ett övergripande teoretiskt ramverk som fångar in både könsnormer samt ungdomens omgivning och dess påverkan på ungdomens uppfattningar och utveckling. I den utvecklingsekologiska teorin finns även ett femte system som utvecklades efter den ursprungliga teorin som vi använt oss av, detta system kallas kronosystemet. Kronosystemet innefattar de förändringar som sker under en individs livstid så som exempelvis föräldrars skilsmässa eller att börja i en ny skola (Rosa & Tudge, 2013). Vi valde att inte ta med detta i studien då vi ansåg att det inte var lika relevant till våra frågeställningar som de andra systemen. Teorier kan användas som glasögon för att framhäva vissa aspekter medan andra väljs bort eller hamnar mer i bakgrunden (Svensson, 2011). Om vi hade valt att använda oss av intersektionalitet hade studien kunnat få ett större fokus på ålder och kön som intersektioner samt ett maktperspektiv relaterat till ålder och kön. Normer tillkom som begrepp senare i processen då det var något som kom upp under intervjuerna som en stark anledning till att våld förekommer samt på vilket sätt våldet utspelas i nära relationer. Vi ansåg därför att det begreppet behövde förklaras mer djupgående än att endast användas inom den utvecklingsekologiska teorin.

I början av studie var tanken att intervjua fokusgrupper av samma utformning, som exempelvis två tjejgrupper och två killgrupper, för att kunna jämföra resultaten inom de olika formerna. Dock genomfördes studien under pågående Covid-19 pandemi vilket ledde till att det var svårt att hitta deltagare då gymnasieskolorna var svårtillgängliga på grund av distansundervisning och trots flertalet kontaktförsök fick vi ingen kontakt med personal på de flesta gymnasieskolor. Det i kombination med att studien genomfördes under en begränsad tid resulterade i att vi inte hade möjligheten att hitta fler grupper och vänta in svar från möjliga informanter. Det ledde till att det blev en tjejgrupp, en killgrupp och en mixad grupp och vi valde då att jämföra övergripande likheter och skillnader mellan de olika grupperna. Med tanke på hur få deltagare av varje kön som deltog i studien så går det inte att dra några generella slutsatser om deras attityder är generella för tjejer respektive killar. Intervjuernas genomförande påverkades även den av rådande pandemi. Vår förhoppning var att kunna intervjua de flesta fokusgrupper på en fysisk plats men samtliga intervjuer blev till slut över videosamtal via Teams respektive Messenger. I intervjun med killgruppen satt var person var för sig på grund av förkylningar vilket kan ha bidragit till mindre flyt i diskussionen. Vi upplevde att det var svårare att få fram killarnas åsikter och att det kan ha berott på att de satt var för sig men även att vi är två äldre tjejer som genomförde intervjun. Den mixade gruppen innehöll två tjejer och en kille vilket kan ha påverkat vilka åsikter som framkom, speciellt i och med att författarna av denna studie även är tjejer. Detta går i linje med Kvale & Brinkmanns (2014) resonemang kring att intervjuarens kön och ålder kan påverka svaren som informanterna ger.

En annan begränsning i studien är att den är heteronormativ, detta kan bero på att den forskning vi använt oss av även den är mestadels heteronormativ, vi valde därmed att inte fråga informationerna specifikt om homosexuella relationer då vi anser att om vi hade lagt fokus på och ställt frågor specifikt om homosexuella relationer kunde studien fått ett annat syfte till exempel att se likheter och skillnader mellan våldet i heterosexuella och homosexuella relationer. Då vi var ute efter ungdomars attityder så lät vi informanternas tankar styra intervjuerna och även dem pratade utifrån ett heteronormativt perspektiv. Hade informanterna själva tagit upp homosexuella relationer så hade det blivit mer naturligt att fråga vidare kring det eller låta det ta plats i studien.

Litteraturförteckning

- Andersson, G. "Utvecklingsekologi och sociala problem". I Meeuwisse, A. & Swärd, H. (red.). (2013). *Perspektiv på sociala problem*. (2., omarb. utg.) Stockholm: Natur & kultur.
- Ashley, O.S. & Foshee, V.A. (2005). *Adolescent help-seeking for dating violence: prevalence, sociodemographic correlates, and sources of help*. *Journal of Adolescent Health* Vol. 36, Nr. 1: s. 25–31.
- Barter, C. (2009) *In the name of love: Partner abuse and violence in teenage relationships*. *British Journal of Social Work* Vol: 39, Nr. 2: s. 211–233. DOI: 10.1093/bjsw/bcm127
- Bowen, E., Holdsworth, E., Leen, E., Sorbring, E., Helsing, B., Jaans, S., Awouters, V. (2013). *Northern european adolescent attitudes toward dating violence*. *Violence and Victims*. Vol. 28, Nr. 4. DOI: <http://dx.doi.org/10.1891/0886-6708.VV-D-12-0009>
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: experiments by nature and design*. Cambridge, Mass.: Harvard Univ. Press.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (tredje upplagan). Stockholm: Liber.
- BRÅ (2018). *Brott i nära relationer bland unga*. Hämtad 2021-04-05 från: https://www.bra.se/download/18.c4ecee2162e20d258c4a9ea/1553612799682/2018_Brott_i_nara_relationer_bland_unga.pdf
- BRÅ (2020). *Konstaterade fall av dödligt våld: En granskning av anmält dödligt våld 2020*. Hämtad 2021-04-05 från: <https://www.bra.se/statistik/kriminalstatistik/konstaterade-fall-av-dodligt-vald.html>
[fbclid=IwAR2TxEc6942QIvrr8Bu7PL2IksQJj3oYfvYS6P9Vx-qXq9WY_zQ3aECJ2ko](https://www.bra.se/statistik/kriminalstatistik/konstaterade-fall-av-dodligt-vald.html?fbclid=IwAR2TxEc6942QIvrr8Bu7PL2IksQJj3oYfvYS6P9Vx-qXq9WY_zQ3aECJ2ko)
- Chung, D. (2005). *Violence, control, romance and gender equality: Young women and heterosexual relationships*. *Women's Studies International Forum*. Vol: 28, Nr. 6: s. 445–455.
- Egidius, H. (2005) *Psykologi Lexikon*. Stockholm: Natur och kultur.

- Fellmeth, G., Heffernan, C., Nurse, J., Habibula, S., & Sethi, D. (2015). *Educational and Skills-Based Interventions to Prevent Relationship Violence in Young People*. *Research on Social Work Practice*, 25(1), 90–102.
<https://doi.org/10.1177/1049731514533392>
- Goffman, E. (1972). *Stigma: den avvikandes roll och identitet*. Stockholm: Norstedts förlag.
- Gomez, A. M., Speizer, I. S., & Moracco, K. E. (2011). *Linkages between gender equity and intimate partner violence among urban Brazilian youth*. *The Journal of adolescent health: official publication of the Society for Adolescent Medicine*, Vol. 49 Nr. 4: s. 393–399. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2011.01.016>
- Gottzén, L. & Korkmaz, S. (2013). *Killars våld mot tjejer i nära relationer*. I Sverige. Ungdomsstyrelsen. *Unga och våld en analys av maskulinitet och förebyggande verksamheter* [Elektronisk resurs]. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Hellevik, P., & Överlien, C. (2016). *Teenage intimate partner violence: Factors associated with victimization among Norwegian youths*. *Scandinavian Journal of Public Health*, Vol. 44, Nr. 7, s. 702–708. <https://doi.org/10.1177/1403494816657264>
- Hellevik, P., Överlien, C., Barter, C., Wood, M., Aghtaie, N., Larkins, C., & Stanley, N. (2015). *Traversing the Generational Gap: Young People's views on Intervention and Prevention of Teenage Intimate Partner Violence*. I Stanley & Humphreys [red] (2015). *Domestic Violence and Protecting Children: New Thinking and Approaches*. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Hechter, M. & Opp, K-D. (2001). *Social Norms*. Russell Sage Foundation.
- Hwang, P. & Nilsson, B. (2011). *Utvecklingspsykologi*. (tredje reviderade utgåvan). Stockholm: Natur och kultur.
- Hydén, M. “*Har sociala problem ett kön?*”. I Meeuwisse, A. & Swärd, H. (red.) (2013). *Perspektiv på sociala problem*. (2.,omarb.utg.) Stockholm: Natur&kultur.
- Hydén, M. (1999) *Kvinnomisshandel inom äktenskapet – Mellan det omöjliga och det möjliga*. Falköping:Liber AB.
- Jacobsson, K., Thelander, J. & Wästerfors, D. (2010). *Sociologi för socionomer: en stående inbjudan*. (1. uppl.) Malmö: Gleerups utbildning.

- Krueger, R.A. & Casey, M.A. (2015). *Focus groups: a practical guide for applied research*. (5. [updated] ed.) Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications.
- Korkmaz, S. & Överlien, C. (2020). *Responses to youth intimate partner violence: the meaning of youth-specific factors and interconnections with resilience*, *Journal of Youth Studies*, Vol. 23, Nr. 3: s. 371-387, DOI: 10.1080/13676261.2019.1610557
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (Tredje [reviderade] upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Link, B. G., & Phelan, J. C. (2001). *Conceptualizing Stigma*. *Annual Review of Sociology*, Vol. 27: s. 363-385. <http://dx.doi.org/10.1146/annurev.soc.27.1.363>
- Lundgren, E. (2004). *Våldets normaliseringsprocess*. Stockholm: Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS).
- Lundgren, R., & Amin, A. (2015). *Addressing intimate partner violence and sexual violence among adolescents: emerging evidence of effectiveness*. *The Journal of adolescent health: official publication of the Society for Adolescent Medicine*, Vol. 56, Nr.1: s. 42–50. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2014.08.01>
- Madsen, B. (2001). *Socialpedagogik*. Lund: Studentlitteratur.
- Madsen, B. (2006). *Socialpedagogik: integration och inklusion i det moderna samhället*. Lund: Studentlitteratur.
- Martin, C.E., Houston, A.M., Mmari, K.N. & Decker, M.R. (2012). *Urban teens and young adults describe drama, disrespect, dating violence and help-seeking preferences*. *Maternal Child Health Journal* Vol. 16, Nr. 5: s. 957–966. DOI: 10.1007/s10995-011-0819-4
- Maquibar, A., Vives-Cases, C., Hurtig, A-K., Goicolea, I. (2017). *Professionals' perception of intimate partner violence in young people: a qualitative study in northern Spain*. *Reproductive health*. Vol. 14, Nr. 86. DOI: 10.1186/s12978-017-0348-8
- McCarry, M. (2010). *Becoming a 'proper man': young people's attitudes about interpersonal violence and perceptions of gender*. Routledge, Taylor & Francis Group. Vol. 22, Nr. 1: s. 17-30.

- Murray, C. & Crowe, A. & Brinkley, J. (2015). *The Stigma Surrounding Intimate Partner Violence: A Cluster Analysis Study*. Partner Abuse. Vol. 6. DOI: 10.1891/1946-6560.6.3.320.
- Nilsson, M. I Hjerm, M., Lindgren, S. & Nilsson, M. (2014). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. (2., [utök. och uppdaterade] uppl.) Malmö: Gleerup.
- Noonan K. R., Charles, D. (2009). *Developing Teen Dating Violence Prevention Strategies: Formative Research With Middle School Youth*. Violence Against Women. Vol. 15, Nr. 9. s.1087-1105. DOI: 10.1177/1077801209340761
- Nygren, L. "Sociala strukturer och sociala problem". I Meeuwisse, A. & Swärd, H. (red.) (2013). *Perspektiv på sociala problem*. (2., omarb. utg.) Stockholm: Natur & kultur.
- Regeringskansliet. (2017). *Delmål 6: Mäns våld mot kvinnor ska upphöra*. Tillgänglig online 2021-05-19: <https://www.regeringskansliet.se/regeringens-politik/jamstalldhetsmal-6-mans-vald-mot-kvinnor-ska-upphora2/>
- Rosa, E., Tudge, J. (2013). *Urie Bronfenbrenner's Theory of Human Development: Its Evolution From Ecology to Bioecology*. Journal of Family Theory & Review 5 s. 243–258 DOI: 10.1111/jftr.12022
- Sears, H.A., Byers, S.E., Whelan, J.J. & Saint-Pierre, M. (2006). "If it hurts you, then it is not a joke": Adolescents' ideas about girls' and boys' use and experience of abusive behavior in dating relationships. Journal of Interpersonal Violence Vol. 21, Nr. 9: s. 1191–1207. DOI: 10.1177/0886260506290423
- Sinisalo, E. & Moser Hällén, L. (red.) (2018). *Våld i nära relationer socialt arbete i forskning, teori och praktik*. (Första upplagan). Stockholm: Liber.
- Skolverket. (2021). *Ändringar i läroplanerna om sexualitet, samtycke och relationer*. Tillgänglig online 2021-05-13: <https://www.skolverket.se/om-oss/var-verksamhet/skolverkets-prioriterade-omraden/reviderade-kurs--och-amnesplaner/andringar-om-sexualitet-samtycke-och-relationer-i-laroplanerna>
- Socialstyrelsen (2019). *Våld i nära relationer*. Tillgänglig online 2021-04-05: <https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/vald-och-brott/vald-i-nara-relationer/>
- Svensson, P. I Ahrne, G., Ahrne, G. & Svensson, P. (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. (1. uppl.) Malmö: Liber.

- Tagesson, E. H., & Gallo, C. (2021). "When We talk about intimate partner violence We talk in an adult way" – Social workers' descriptions of intimate partner violence between teenagers. Qualitative social work, [1https://doi-org.ezproxy.server.hv.se/10.1177/14733250211002890](https://doi-org.ezproxy.server.hv.se/10.1177/14733250211002890)
- Taquette, S. R., Moraes, C. L., Borges, L., & Furtado, S. (2020). Teen-dating violence: conception of adolescents in a Brazilian metropolis. *Injury & Violence*. Vol. 12 Nr. 2. 153-160. DOI: 10.5249/jivr.v12i2.1528
- Unga relationer (2019). *Olika sorters våld*. Tillgänglig online 2021-04-05: <https://ungarelationer.se/kunskapsbank-flode/olika-sorters-vald>
- UNICEF Sverige (2009). *Barnkonventionen* [Elektronisk resurs] FN:s konvention om barnets rättigheter. Stockholm: UNICEF Sverige.
- Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Vetenskapsrådet: Stockholm. Tillgänglig online 2021-04-05: https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf
- Wiklund, M., Malmgren-Olsson, E-B., Bengs, C. & Öhman, A. (2010). "He messed me up": Swedish adolescent girls' experiences of gender-related partner violence and its consequences over time. *Violence Against Women* Vol. 16, Nr.2: s. 207–232 DOI:10.1177/1077801209356347.
- World health organization (WHO) (2021). Violence against women. Tillgänglig online 2021-06-03. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>
- Överlien, C. (2018). *Våld mellan ungdomar i nära relationer*. Socialvetenskaplig Tidskrift, Vol. 25, Nr.1: s. 67–85. <https://doi.org/10.3384/SVT.2018.25.1.2382>
- Överlien, C., Hellevik, P.M. & Korkmaz, S (2020). *Young Women's Experiences of Intimate Partner Violence – Narratives of Control, Terror, and Resistance*. *J Fam*. Vol. 35, s. 803–814. <https://doi.org/10.1007/s10896-019-00120-9>

Bilagor

HÖGSKOLAN VÄST

INFORMATIONSBREV - DELTAGANDE I STUDIE (C - UPPSATS)

Hej!

Vi heter Madeleine Lönnqvist och Emira Svendsén, vi läser Socialpedagogiska programmet vid Högskolan Väst. Vi ska nu skriva vår C - uppsats och vår studie ska handla om hur ungdomar ser på våld i nära relationer; med nära relationer syftar vi i detta sammanhang på parrelationer. Våld i nära relationer är ett utbrett samhällsproblem men oftast talar man om vuxna personer som utsätter och som utsätts för våld. Vi vill ta reda på hur ungdomar ser på problemet då våldet ofta börjar innan vuxen ålder. Studier visar att var femte ungdom mellan 16 - 24 år har varit utsatt för någon form av våld av en partner i en parrelation, vanligast är det att tjejer är de som blir utsatta. Vi tror att våld i nära relationer lättare kan förebyggas om man arbetar med problemet tidigt. Studien syftar till att skapa en större förståelse för ungdomars perspektiv på våld i nära relationer bland unga och deras upplevelser kring hur professionella handskas eller bör handskas med problemet.

Vad det innebär att delta i studien

Deltagandet är frivilligt och den som deltar har rätt att avsluta sitt deltagande när som helst under studiens gång. Den information som framkommer i intervjuerna kommer endast att användas i studiesyfte, endast vi och vår handledare kommer att ta del av intervjumaterialet. Det som skrivs kommer att anonymiseras så att ingen deltagare ska kunna identifieras, all data kommer att behandlas konfidentiellt. Vi räknar med att varje intervju kommer att ta mellan 60–90 minuter och intervjuerna kommer att spelas in för att senare kunna transkriberas, skrivas ut i text. När studien är avslutad så kommer intervjuerna att raderas.

Av etiska skäl behöver du som deltagare vara 15 år eller äldre och ska inte ha utsatt eller varit utsatt för våld i nära relation.

Om du har frågor om studien, vänligen kontakta någon av oss via mail.

emira.svendsen@student.hv.se

madeleine.lonnqvist@student.hv.se

Handledare: bo.helsing@hv.se

Tack på förhand för din medverkan!

INTERVJUGUIDE

Relation

- Vad ser ni som en bra relation respektive en dålig relation?

Definition av våld

- Hur skulle ni definiera begreppet våld i nära relation? *Följdfråga:* Vilka olika typer av våld kan ni komma på?
- Vad tycker ni är gränsen för att klassas som digitalt våld? Fysiskt våld? Psykiskt våld? Sexuellt våld?
- Finns det typer av våld som är mer okej än andra? Inte anses lika farligt som andra beteenden?
- Finns anledningar som kan ursäkta de olika formerna av våld som ni beskrivit? Vad i så fall?
- Varför tror ni att våld i nära relationer uppstår?

Våld i nära relationer bland unga

- Vilken typ av våld tror ni är vanligast förekommande i nära relationer bland unga? *Följdfråga:* Kan ni rangordna? *Följdfråga:* Vad tror ni påverkar eran uppfattning?
- Tror ni utövandet av våld ser olika ut hos vuxna respektive ungdomar? *Följdfråga:* Vad tror ni kan skilja?
- Tror ni det är någon skillnad i om det är en tjej eller kille som utövar våld?
- Ser ni några risker med sociala medier? Hur kan sociala medier användas för att utöva våld?
- Finns det risk för att man skäms om man blivit utsatt för våld i nära relation? *Följdfråga:* Vad tror ni att det kan bero på isåfall?
- Om en kompis till er skulle bli utsatt för våld av något slag av en partner, vad skulle ni göra och hur skulle ni prata om det?
- Tror ni man kan bli van att leva i en våldsam relation?

Insatser och hjälpsökande

- Tycker ni att våld i nära relationer bland unga uppmärksammas i samhället? *Följdfråga:* På vilka sätt?
- Vilka platser anser ni är lämpliga för att få information och kunna förebygga våld i nära relationer? *Följdfråga:* På vilka sätt?
- Vad tror ni krävs för att en utsatt ska vända sig till utomstående för hjälp? *Följdfråga:* Vilka tror ni är lättast att vända sig till (*kompis/förälder/skolan/professionella*)? *Följdfråga:* Varför tror ni det ser ut så?
- Ser ni några svårigheter med att berätta om man har blivit utsatt för våld i nära relation? *Följdfråga:* Finns det något som kan göra att man inte vill berätta om sin situation?
- Tror ni att en person som utsätter någon för våld skulle söka hjälp? *Följdfråga:* Varför/varför inte? *Följdfråga:* Finns det något som kan göra att man inte vill berätta om sin situation?
- Tror ni det skiljer sig åt om en tjej eller kille söker hjälp för våld?
- Vet ni vad det finns för insatser från myndigheter? *Följdfråga:* Hur tycker ni att information gällande hjälpinsatser ser ut? *Följdfråga:* Var kan man vända sig?

- Vilka insatser kan ni tänka er skulle kunna underlätta för offer att få hjälp? *Följdfråga:* Vad skulle kunna förbättras?
- Tror ni att en person som utövar våld skulle söka hjälp för det?
- Vilka insatser kan ni tänka er skulle kunna underlätta för våldsutövare att få hjälp? *Följdfråga:* Vad skulle kunna förbättras?